

รายงานการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

**A Participatory Learning Process for The Creation of Human Capital for
Local Elders.**

มนัสนันท์ ปิ่นพิทักษ์ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2563

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

**A Participatory Learning Process for The Creation of Human Capital for
Local Elders.**

มนัสนันท์ ปิ่นพิทักษ์

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนงานวิจัย วิจัยและนวัตกรรม (สทสว.) ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การวิจัยและ
นวัตกรรม งบประมาณผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2563

(ก)

ชื่องานวิจัย	กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุใน ท้องถิ่น
ผู้วิจัย	มนัสนันท์ ปิ่นพิทักษ์
ผู้ร่วมวิจัย	-
สาขาวิชา	นิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีเสร็จวิจัย 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น และเพื่อสร้างมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เชนนโยบายในแผนงานในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ โดยที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเป็นการจัดโครงการในพื้นที่ให้กับประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คนจำนวน 2 ครั้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลบรรยายเชิงพรรณนาให้เห็นแนวความคิดการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์บรรยายเชิงพรรณนาโดยการจัดกิจกรรมทั้ง 2 ครั้ง คือกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น และกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างสิทธิให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น จากการที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการจัดกิจกรรมทั้ง 2 ครั้งมีผลการวิจัยดังนี้ คือผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจอยู่บ้าง เกี่ยวกับคำว่าทุนมนุษย์ ผู้วิจัยจึงมีการบรรยายเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมให้ โดยให้คำนิยามเกี่ยวกับทุนมนุษย์ว่าเป็นการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุดความรู้ และทักษะ ที่ประชากรเป้าหมายมีอยู่ โดยภายใต้คำนิยามนี้ทำให้กำลังแรงงานมีความแตกต่างกัน และคุณภาพของประชากรสามารถเพิ่มพูนได้ ด้วยเหตุนี้การลงทุนด้านการฝึกอบรม การให้การศึกษา หรือเสริมประสบการณ์ความสามารถ จึงเป็นการเพิ่มมูลค่า ทางเศรษฐกิจให้กับองค์กร ส่วนของการเสริมสร้างสิทธิของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มประชากรให้ความสนใจเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเองเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยมีการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมส่งเสริมสิทธิของผู้สูงอายุ โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยกำกับดูแลและให้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม พบว่า สิทธิที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจและให้ความสำคัญ เป็นเรื่องด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ โดยต้องการเบี้ยยังชีพในจำนวนที่มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตาม

เศรษฐกิจปัจจุบันที่ผู้สูงอายุไม่สามารถยังชีพได้ด้วยจำนวนเบี้ยยังชีพเท่า ประเด็นต่อมา คือ ด้านการลดหย่อนค่าโดยสาร และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางารถไฟแห่งประเทศไทย ผู้สูงอายุควรได้รับ การลดค่าโดยสารครึ่งราคาทุกชั้นตลอดทาง ทุกสาย (ไม่รวมค่าธรรมเนียม) ทั้งรถโดยสารที่เป็นของรัฐ และบริษัทเอกชนต่างๆด้วย ต่อมาคือ ด้านการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย/ชุมชน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการการส่งเสริมงบประมาณ ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุของตนเองเพิ่มมากขึ้น ด้านการประกอบอาชีพ และลำดับสุดท้าย ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้สูงอายุต้องการจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว รวมถึงการให้บริการสาธารณสุขโดยไม่มีค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ :ผู้สูงอายุ,ทุนมนุษย์,การมีส่วนร่วม

Title	A participatory learning process for the creation of human capital for local elders.
Researcher	Marnusnan Pinpitak
Co-Researcher	-
Department	Law Phetchabun Rajaphat University Research Completed Year: 2020

Abstract

This research aims to foster a participatory learning process in building human capital for the local elderly. And to create measures to protect the rights of the elderly Can be policy-based in the local plan In which the research team has studied the document Related texts In addition, data collection was carried out by organizing a local project for a sample population of 200 people, 2 times, in order to analyze the data from the sample group to analyze the descriptive information to illustrate the development concept for enhancing the learning process. Contribute to building human capital for local seniors. The data obtained were analyzed and described in descriptive lectures by organizing both activities: group activities to create a participatory learning process to build human capital for the local elderly. And group activities to strengthen the rights of the local elderly From the researcher analyzes the data collected from both activities, the research results are as follows: Is that the elderly have some knowledge and understanding About the term human capital The researcher therefore has a lecture to enhance knowledge and understanding. It defines human capital as the economic valuation of the knowledge and skill set that the target population has. By under this definition do Let the labor force be different And the quality of the population can be increased For this reason, investment in training Education Or enhance experience and ability, thus adding value Economic for the organization As for enhancing the rights of the elderly, the researcher found that the population group paid more attention to the rights of the elderly. Have a greater knowledge and understanding of their own rights Researchers are divided into groups for activities promoting the rights of the elderly. With the speakers of the group to supervise and give additional knowledge and understanding, it was found that the rights that the elderly shy people pay attention to and focus on It is about the subsistence allowance. Which requires a greater amount of subsistence allowance than before This is in line with the

current economy where the elderly are unable to subsist with the same amount of subsistence allowance, the next issue is the fare reduction. And to facilitate travel, the State Railway of Thailand Seniors should get Half price reduction on all classes along the way (excluding fees), both state-owned buses. And private companies as well. Later, it was self-development. Participation in social activities Grouping in a network / community manner Most of the elderly need budget promotion. In joining together to do activities in their own elderly club has increased. Occupational And lastly Medical and public health The elderly would like to provide a special channel for the elderly to receive convenient and fast services, including providing free public health services to the elderly.

Key Words: The elderly, Human capital, Participation

(ก)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำต่าง ๆ จากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่อำเภอท่าข้าม และอำเภอนางัว จังหวัดเพชรบูรณ์ทุกท่านที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างสูง อีกทั้งได้ให้ความกรุณาแก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

มนัสนันท์ ปิ่นพิทักษ์

29 ธันวาคม 2563

(ง)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.6 ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้	5
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	15
2.3 ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม.....	22

(จ)

สารบัญ (ต่อ)

2.4	ความหมายทุนมนุษย์.....	23
2.5	ความหมายของสิทธิ.....	26
2.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการวิจัย	29
3.1	กำหนดประชากร	29
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
3.3	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูล	30
บทที่ 4	ผลการวิจัย	31
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	31
4.2	วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุใน ท้องถิ่น.....	33
บทที่ 5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	47
5.1	สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	47
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	56

(น)

สารบัญ (ต่อ)

บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	62
ภาคผนวก ก(รูปภาพการจัดกิจกรรมครั้งที่ 1).....	63
ภาคผนวก ข(รูปภาพการจัดกิจกรรมครั้งที่ 2).....	68
ประวัติคณะผู้วิจัย	73

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ในส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้ระบุไว้ว่า การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1. เพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดให้สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ และมีอาชีพ โดยขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดบริการด้านสุขภาพให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายฯ ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล สร้างโอกาสในการมีที่ดินทำกินของตนเองและยกระดับรายได้ กำหนดนโยบายการคลังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพิ่มการจัดสวัสดิการสังคมให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมทั้ง เสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สนับสนุนการให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงิน สนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ บริการ และการจัดการทรัพยากรในชุมชน และยังเห็นได้ว่านโยบายรัฐบาลในประเด็นสิทธิและโอกาสของ ผู้สูงอายุ นั้นเพื่อให้ประชากรที่ปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุมีรายได้ และไม่ต้องประสบปัญหาสุขภาพจิตเนื่องจากความเสื่อมถอยในด้านต่างๆ ตามความชราของตน ควรมีการดึงศักยภาพที่ผู้สูงอายุมีอยู่มาใช้ โดยสนับสนุนผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หรือทักษะด้านต่างๆ ให้กับผู้คนในชุมชน หรือแนะนำการประกอบอาชีพด้านต่างๆ ที่เหมาะสมแก่สภาพ ส่วนในระยะยาว ควรมีการสนับสนุน “การศึกษาตลอดชีวิต” เพื่อเป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุซึ่งคณะผู้วิจัยเองตระหนักถึงสิทธิและโอกาสของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ และเนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อีกด้วย รวมทั้งมาตรการดูแลผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย การเตรียมพร้อมทางการเงินสำหรับสังคมผู้สูงอายุก็เป็นสิ่งจำเป็น เป้าหมายหลักอยู่ที่การมอบหลักประกันให้ประชาชนเกษียณอายุโดยมีระดับรายได้ที่เพียงพอ และมีระดับคุณภาพชีวิตไม่ด้อยกว่าตอนที่ยังทำงานอยู่ การเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่ม

ประชากรที่มีฐานะยากจนเพิ่มขึ้นนั้น เป็นปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่ทำทลายรอการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนต่อไป

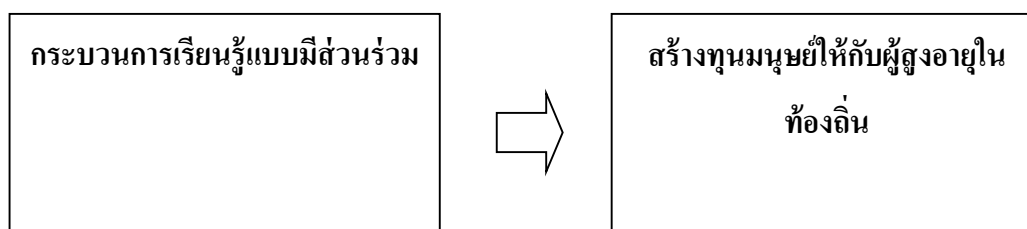
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

1.2.2 เพื่อสร้างมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เจริญนโยบายในแผนงานในท้องถิ่นนั้นๆ ได้

1.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.3.1 กรอบแนวคิดโครงการวิจัย

1.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

-ประชาชนผู้สูงอายุเขตพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอชนแดน จำนวน 200 คน

ขอบเขตเนื้อหา

-ศึกษาเอกสาร ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และศึกษาเอกสาร ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

ขอบเขตพื้นที่หรือสถานที่ทำการวิจัย

-พื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตเวลา

ใช้ระยะเวลาการวิจัยภายในปีงบประมาณ 2563

1.3.3 การใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการจัดโครงการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่นซึ่งจะมีการลงพื้นที่ที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ในเขตพื้นที่อำเภอ

เมือง และอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ เก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้นำมาวิเคราะห์บรรยายเชิงพรรณนาให้เห็นความรู้ความเข้าใจในแต่ละครั้งต่อไป

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจัดโครงการเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น ซึ่งจะมีการลงพื้นที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ข้อมูลจากการลงพื้นที่จำนวน 2 ครั้ง โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้นำมาวิเคราะห์บรรยายเชิงพรรณนาให้เห็นความรู้ความเข้าใจในแต่ละครั้ง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

-ประชาชนผู้สูงอายุเขตพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอชนแดน จำนวน 200 คน

1.4.2 ขอบเขตเนื้อหา

-ศึกษาเอกสาร ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และศึกษาเอกสาร ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

1.4.3 ขอบเขตพื้นที่หรือสถานที่ทำการวิจัย

-พื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

1.4.4 ขอบเขตเวลา

ใช้ระยะเวลาการวิจัยภายในปีงบประมาณ 2563

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

ทุนมนุษย์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากแนวทางเศรษฐศาสตร์ ที่มีได้มองทุนเป็นแต่เพียงตัวเงินอย่างเดียว แต่จำแนกทุนของออกเป็นหลายลักษณะ เช่น ทุนธรรมชาติ ทุนทางสังคม เป็นต้น

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การพัฒนาทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วม

วางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบอำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและ
รับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่

1.6ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านวิชาการ

1.6.1 ผู้สูงอายุในท้องถิ่นทราบถึงสิทธิและสวัสดิการของตนเองและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ด้านนโยบาย

1.6.2 นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เจริญนโยบายในแผนงานใน
ท้องถิ่นนั้นๆได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่อง กระบวนการเรียนรู้การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างชุมชนต้นแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการอธิบายงานวิจัยนี้ โดยค้นคว้าข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.3 ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม
- 2.4 ความหมายทูนมนุษย์
- 2.5 ความหมายของสิทธิ
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัดรวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน งานที่สำคัญของผู้ให้ความรู้คือ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้แต่ละคนเกิดการเรียนรู้ หรือมีความรู้และทักษะตามที่วัตถุประสงค์ได้วางไว้ ผู้ให้ความรู้มีหน้าที่ในการจัดประสบการณ์ในกระบวนการ เพื่อจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการเปลี่ยนพฤติกรรมในแต่ละกิจกรรม นักจิตวิทยาได้พยายามทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทั้งมนุษย์และสัตว์ และได้ค้นพบหลักการที่ใช้ประยุกต์ เพื่อการเรียนรู้ได้

2.1.1 ความหมายของการเรียนรู้

คำนิยามความหมายของการเรียนรู้ ได้มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายท่านให้ได้คำอธิบายความหมายไว้ดังนี้ โบเวอร์ และ ฮิลการ์ด (Bower and Hilgard, 1981 : 11 อ้างถึงใน ฌัฐพนธ์อนุสรณ์ทรงกูร, 2555 : 7) อธิบายว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำ หรือการเปลี่ยนแปลงโอกาสในการเกิดพฤติกรรม ณ สถานการณ์หนึ่งๆอันมีเหตุผลจากการมีประสบการณ์ซ้ำในสถานการณ์นั้นๆของผู้แสดงพฤติกรรม

ซานส์ (Chance, 2003 : 41-44) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ และด้วยเหตุที่การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ดังนั้นการเรียนรู้จึงวัดได้จากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมซึ่งมีหลายวิธี เช่น การวัดจากการลดลงของความผิดพลาด

(reduction in error) การวัดจากรูปแบบของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (topography of behavior) การวัดจากความเข้มข้นของพฤติกรรม (intensity of behavior) การวัดจากความเร็วของการเกิดพฤติกรรม (speed) การวัดจากการเปลี่ยนแปลงที่แฝงอยู่ภายใน (latency) และการวัดจากความถี่ของการเกิดพฤติกรรม (frequency) เป็นต้น นอกจากนี้ เคลลี (Kelly, 2001:1) ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ไว้อย่างง่ายๆว่าเป็นการได้มาซึ่งความรู้และทักษะใหม่ๆและ แมคเชน และ วอน กลินาว (McShane and Von Glinow, 2000 : 93) สรุปความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีลักษณะค่อนข้างถาวรซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้ที่เรียนรู้แสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน

ด้าน ควิกและเนลสัน (Quick and Nelson, 2009 : 184) กล่าวว่าการเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์โดยการเรียนรู้อาจเริ่มขึ้นจากกระบวนการคิดหรือการรับรู้ในสิ่งใดๆและพัฒนาเป็นความรู้

ส่วนเนลา ประเสริฐสังข์ (2542, อ้างถึงใน อภากร มินวงษ์และณัฐติ ทรัพย์อุปถัมภ์. 2558: 6) ได้สรุปการเรียนรู้ของมนุษย์ไว้ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นมีลักษณะเป็นกระบวนการ (Learning Process) เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนตามลำดับ คือ

ขั้นที่ 1 การจูงใจ ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนต้องได้รับการจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความต้องการหรือเกิดแรงจูงใจเป็นอันดับแรก ผู้สอนต้องพยายามกระตุ้น เร่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ เกิดความสนใจและต้องการที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจกับเรื่องนั้นๆในขั้นตอนนี้อาจใช้สื่อหรือสิ่งเร้าต่างๆเป็นแรงจูงใจด้วยก็ได้

ขั้นที่ 2 การรับรู้สถานการณ์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ ต้องใช้กระบวนการความคิด จดระบบความคิดเพื่อจำแนกแยกแยะสิ่งเร้าให้สะดวกต่อการแปลความหมายและการรับรู้ ในขั้นนี้ผู้เรียนที่มีประสบการณ์มาก มีความสามารถทางสมองย่อมคิดและรับรู้สถานการณ์ได้ถูกต้องแปลความหมายในสิ่งเร้าได้ถูกต้อง กำหนดทิศทางตอบสนองได้เหมาะสมและรวดเร็วกว่าผู้เรียนที่ด้อยประสบการณ์และความสามารถทางสมองต่ำ

ขั้นที่ 3 การตอบสนอง เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมเพื่อแก้ปัญหาด้วยการทดลองหรือกระทำซ้ำเพื่อตรวจสอบความคิดตามกำหนดในขั้นที่ 2 ว่าถูกต้องหรือสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนอาจแสดงการตอบสนองหลายๆแบบเพื่อเปรียบเทียบ ประเมินพฤติกรรมตอบสนองที่เหมาะสมต่อไป

ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องนำผลการตอบสนองจากขั้นที่ 3 มาประเมินเปรียบเทียบว่าการตอบสนองใดที่แก้ปัญหาได้ดีที่สุดหรือต้องปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมและเมื่อแก้ไขปรับปรุงแล้วก็นำไปทดลองใหม่ จนทำให้ได้วิธีการตอบสนองที่เป็นแนวทางแก้ปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสมที่สุด ส่วนวิธีการแก้ที่ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ หรือแก้ไขได้ไม่เหมาะสมก็จะควั่นวิธีการตอบสนองนั้นไป

ขั้นที่ 5 การสรุปผลและเรียนรู้ เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้เรียนสรุปวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงจนถูกต้องเหมาะสมแล้วนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆซึ่งแสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แล้วนั่นเอง

นอกจากนี้ ขวัญนท์ ชาญศิลป์(2553: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจาก การเผชิญสถานการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ซ้ำๆ โดยที่ไม่ได้เป็นสัญญาตญาณหรือเป็นส่วนของการพัฒนาการโดยปกติ จากการให้ความหมายของการเรียนรู้ ของนักวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั่นเอง อันเกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นการถาวร

2.1.2 ลักษณะของการเรียนรู้

จากความหมายของการเรียนรู้ ซึ่งมีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้นิยามไว้แล้วนั้น สนธยา พลศรี (2550: 16-18) ก็ได้อธิบายถึงลักษณะของการเรียนรู้ไว้โดยสังเขป ดังต่อไปนี้

1). การเรียนรู้มีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) คือ การเรียนรู้เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนหลายขั้นตอนที่ต่อเนื่องกันตามลำดับ ไม่ใช่เกิดขึ้นเพียงขั้นตอนเดียวหรือขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเท่านั้น

2). การเรียนรู้มีความหมายครอบคลุมถึงการรับรู้ (Perception) การเข้าใจ (Comprehension) และการปรับเปลี่ยน (Transformation) เช่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การปรับเปลี่ยนวิธีคิด (Conceptualization) การปรับเปลี่ยนระบบค่านิยม (Values) เป็นต้น

3). การเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ (Attitude) และพฤติกรรมต่าง (Behaviors) ของบุคคล

4). การเกิดการเรียนรู้เป็นผลมาจากประสบการณ์ (Experiences) และกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล (Learning process) กล่าวคือ ประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งก่อนจะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในครั้งนั้น ประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้จะเป็พื้นฐานการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ไม่ใช่เป็นผลของความเจริญเติบโตของร่างกาย ความเจ็บป่วย ความอ่อนเพลีย ฤทธิ์ของยาและสารเสพติดต่างๆ

5). การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมหรือถดถอยจากเดิมก็ได้ เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

6). การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้เป็นแบบถาวรหรือค่อนข้างถาวร ไม่ใช่เกิดขึ้นเพียงครั้งคราวแล้วไม่เกิดพฤติกรรมนั้นอีก

7). การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลจากการเรียนรู้ต้องใช้เวลา คือ ไม่เกิดขึ้นในทันทีทันใด แต่จะเกิดขึ้นอย่างช้าๆแบบค่อยเป็นค่อยไป

8). ประสบการณ์ที่มีผลต่อการเรียนรู้ เป็นทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อม โดยประสบการณ์ทางตรง คือ ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับด้วยตนเองหรือการฝึกฝนด้วยตนเอง ส่วนประสบการณ์อ้อมเป็นประสบการณ์ที่บุคคลไม่ได้รับด้วยตนเองแต่รับผ่านจากบุคคลหรือสิ่งต่างๆ เช่น ครู หรือผู้สอน เอกสารตำรา สื่อต่างๆ สื่อสารมวลชน เป็นต้น

9). การเรียนรู้ไม่ใช่วุฒิภาวะ (Maturation) แต่ต้องอาศัยวุฒิภาวะ กล่าวคือ บุคคลจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาในแต่ละวัยที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ใช่การเรียนรู้ เช่น การคืบ การคลาน การยืน การเดิน การวิ่ง เป็นต้น แต่บุคคลที่มีความสามารถในการเรียนรู้นั้นจำเป็นต้องอาศัยวุฒิภาวะที่เพียงพอด้วย

10). เกิดขึ้นโดยไม่เลือกสถานที่และเวลา โดยเหตุบังเอิญหรือการตั้งใจ แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เหมาะสมและความพร้อมในการเรียนรู้ของบุคคลเป็นสำคัญ

11). เกิดขึ้นได้โดยมีผู้สอนหรือไม่ต้องมีผู้สอนก็ได้ คือ เกิดจากการสอนของบุคคลอื่นหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติก็ได้

12). บุคคลมีระยะเวลาของการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันไม่เท่ากัน บางคนใช้เวลาน้อยแต่บางคนต้องใช้เวลามาก เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

13). การเกิดการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของบุคคล วิธีการเรียนรู้และความพร้อมของแต่ละบุคคล

14). การเรียนรู้จะเกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคล เพราะมีความรู้อีกมากที่บุคคลยังไม่รู้และมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

15). ผลของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป บุคคลแต่ละคนจึงเกิดการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันที่ไม่เท่าเทียมกัน

16). ไม่สามารถสังเกตหรือมองเห็นการเกิดการเรียนรู้ได้โดยตรง แต่จะรู้ได้จากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก ซึ่งสามารถรู้ได้ด้วยการสังเกตและการใช้เครื่องมือตรวจสอบ เช่น ความสามารถในการทำบางสิ่งบางอย่าง เป็นต้น

17). การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จเมื่อผู้เรียนมีความมุ่งหมาย ความต้องการ ความสนใจในการเรียนและเป็นผู้เรียนด้วยตนเอง

18). การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นสิ่งที่กระตุ้นหรือจูงใจที่สำคัญให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้

19). การเรียนรู้ที่แท้จริง จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือได้รับในสิ่งที่ต้องการแล้ว

20). การเรียนรู้ช่วยในการปรับตัวของบุคคล ทำให้บุคคลรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

นอกจากนี้ ทิศนา ขัมมณี (2545: 13-14) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้ไว้เช่นกันดังนี้

- 1). การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา หรือกระบวนการทางสมอง (cognitive process) เป็นกระบวนการจัดกระทำต่อข้อมูลและประสบการณ์มิใช่เพียงการรับข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น
- 2). การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะตนหรือประสบการณ์ส่วนตัว (personal experience) ที่ไม่มีผู้ใดเรียนรู้หรือทำแทนกันได้
- 3). การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม (a social process) เนื่องจากบุคคลอยู่ในสังคมซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตน การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงสามารถกระตุ้นการเรียนรู้และขยายขอบเขตทางความรู้ด้วย
- 4). การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งจากการคิดและการกระทำรวมทั้งการแก้ปัญหาและการศึกษาวิจัยต่างๆ
- 5). การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัว สนุก (active and enjoyable) ทำให้ผู้เรียนรู้รู้สึกผูกพัน เกิดความใฝ่รู้ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งความสนุกสนาน หรือท้าทาย “ใฝ่รู้สู้ภัย”
- 6). การเรียนรู้อาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (nurturing environment) สภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่ดีได้
- 7). การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (anytime and anyplace) ทั้งในโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน
- 8). การเรียนรู้ คือการเปลี่ยนแปลง (change) กล่าวคือ การเรียนรู้จะส่งผลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนตนเองทั้งทางด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิดและการกระทำ เพื่อดำรงชีวิตอย่างปกติสุขและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
- 9). การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (a lifelong process) บุคคลต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเอง

สรุปได้ว่า การเรียนรู้มีลักษณะหลายประการ การจะเสริมสร้างความรู้ให้กับบุคคลจึงต้องให้ความสำคัญต่อลักษณะของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความรู้ให้กับบุคคลด้วย จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 ความสำคัญของการเรียนรู้

การเรียนรู้มีความสำคัญต่อบุคคลในการดำรงชีวิต การปรับตัวในครอบครัว ต่อการศึกษา ไปจนถึงการทำงานและองค์กร โดยวัลภา สบายยิ่ง (2559, น. 8-11) ได้เรียบเรียงและสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมจากนักวิชาการไว้ ดังนี้

- การดำรงชีวิตของบุคคล

ริชาร์ด บูทสิน (Richard R. Bootsinb, 1965) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจของบุคคล ทักษะของบุคคล และทักษะต่างๆของบุคคล มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่มีใครที่แก่เกินจะเรียนรู้ และการเรียนรู้จะช่วยในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นส่วนทศพร แสงสว่าง (2556) ได้อ้างถึงการศึกษาค้นคว้าในประเทศเยอรมันว่า มนุษย์มีการเรียนรู้จากระบบต่างๆของร่างกายในระดับที่แตกต่างกันตั้งแต่มากที่สุดถึงน้อยที่สุดดังนี้

ร้อยละ 83 เรียนรู้จากการ ดู เห็น

ร้อยละ 11 เรียนรู้จากการ คม

ร้อยละ 10 เรียนรู้จากการ ฟัง

ร้อยละ 2 เรียนรู้จากการ สัมผัส

ร้อยละ 1 เรียนรู้จากการ ชิม

จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปัจจัยต่างๆมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ซึ่งมนุษย์มีการเรียนรู้ด้วย “ตา” มากที่สุด แต่ผลของการรับรู้หรือการเรียนรู้นั้นจะคงทนถาวรหรือไม่ขึ้นอยู่กับวิธีการได้มาซึ่งความรู้เหล่านั้นๆ

- การปรับตัวในครอบครัว

เปี่ยมพงศ์ นุ้ยบ้านด่าน (2543) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สิ่งมีชีวิตทุกชนิดมีการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ สอดคล้องกับ ฌ็องฌูร์ อินทุย (2556, น.226) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้ทุกวัน ตลอดช่วยชีวิตของมนุษย์

- การศึกษา การทำงานและองค์กร

การเรียนรู้ทำให้มนุษย์มีกระบวนการรับรู้ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งด้านการศึกษา การทำงาน และ องค์กร บุคคลที่ได้รับการเรียนรู้จะพัฒนาด้านการศึกษาของตนเองให้ศึกษาไปตามระบบในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการศึกษาต่างๆในชีวิตการทำงาน ซึ่งปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2548, น. 29) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้มีความสำคัญในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม การเรียนรู้ไม่เพียงแต่การจัดกิจกรรมในโรงเรียนหรือสถานศึกษา แต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทั้งสภาพและทุกขณะ ตั้งแต่มนุษย์ลืมตาดูโลก เราก็เริ่มเรียนรู้จากสิ่งต่างๆรอบตัว

นอกจากนี้ สุมณฑา พรหมบุญและคณะ (2541: 39-42 อ้างถึงในธนัตถ์ พรหมด้วง, 2550: 10) ได้อธิบายธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้ว่าสามารถจำแนกได้หลายรูปแบบ เช่นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งสุมณฑา ได้อธิบายถึง 3 วิธีการหลักๆที่ใช้ได้ผลในหลายสถานการณ์ คือ

1) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีแรงจูงใจร่วมกันในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยที่แต่ละคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อกันและกัน

2) การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และให้ความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้

3) การเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivist) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ต้องแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ความแข็งแกร่ง ความเจริญงอกงามในความรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาของบุคคล สำคัญต่อครอบครัว สำคัญต่อการศึกษา การทำงานและองค์กร อันจะนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และต้องเข้ากับสภาพสังคมให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น และมีความสุข

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

2.1.4.1 ความหมายของกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เกิดจากคำหลัก คือคำว่า กระบวนการและการเรียนรู้

- 1) กระบวนการ หมายถึง ลำดับการของการกระทำ ซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันจนสำเร็จลง
- 2) การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนนี้มีสาเหตุมาจากการได้รับประสบการณ์

เมื่อรวมคำว่ากระบวนการและการเรียนรู้เข้าด้วยกัน กระบวนการเรียนรู้จึงหมายถึงลำดับขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

วรยุทธ กิตติอุดม (2550: 8) ได้สรุปถึงแหล่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 แหล่ง คือ

- 1) การศึกษาแบบธรรมชาติวิสัย เป็นการเรียนรู้แบบสัญชาตญาณ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่บุคคลได้รับและสะสมความรู้ ทักษะ เจตคติ ความเข้าใจจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว การทำงาน การเล่น การศึกษาแบบนี้ไม่มีการจัดระบบ และไม่มีแบบแผนตายตัว

- 2) การศึกษาในระบบโรงเรียน หมายถึง การศึกษาที่สถาบันการศึกษามีการจัดระบบการศึกษาโดยตรง เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย เป็นการเรียนในระบบการแบ่งอายุนักเรียน กำหนดพื้นฐานความรู้จากการจัดขั้นตอน มีการได้วุฒิบัตรและมีการประเมินผล ผู้ที่ถูกคัดเลือกให้ผ่านจะทำการเป็นระบบมาตรฐานเดียวกัน

- 3) การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การศึกษาที่จัดขึ้นโดยสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ในสังคมนอกเหนือไปจากสถาบันการศึกษา เป็นกิจกรรมที่จัดนอกระบบการศึกษา อาจดำเนินการโดยแยกเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของกิจกรรมใหญ่ๆ ของสถาบันหรือหน่วยงานที่จัดกิจกรรมนั้นๆ ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความต้องการและความสนใจทางการศึกษาของผู้เรียน

นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2541: 31) ได้กล่าวไว้เช่นกันว่า กระบวนการเรียนรู้ของ มนุษย์มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เรียนรู้เพื่อตัวเอง (learning oriented) เรียนรู้เพื่อสิ่งนอกตัวที่สัมพันธ์กับตัวเองทั้งใกล้และไกล (goal oriented) และเรียนรู้เพื่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกันและกันเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของมนุษย์เอง ถ้าเคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้เรื่องนั้นมาก่อน ก็จะทำให้มีความสามารถในการตีความและการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ดีขึ้น

2.1.4.2 กระบวนการเรียนรู้ชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไว้ว่าหมายถึง การเรียนรู้ที่ปรากฏอยู่ในชุมชน เป็นกระบวนการของข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีของชาวบ้านและชุมชนที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเป็นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่วางอยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน รูปแบบการเรียนรู้จึงเรียบง่าย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง การเรียนรู้ในชุมชนจึงไม่ได้มุ่งเฉพาะตัวความรู้หรือเทคนิค แต่เป็นการเรียนรู้แบบองค์รวม สอดคล้องกับ เดวิด แมททิวส์ (2540) ที่อธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน คือ สิ่งที่เราเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น กระบวนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนระหว่างคนในชุมชนและสาธารณะ ทำให้เราเรียนรู้ในสิ่งที่เราไม่รู้ ซึ่งไม่อาจรู้ได้โดยลำพัง กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมิใช่การรับฟังข้อเสนอและข้อมูลเท่านั้น คนในชุมชนจำเป็นต้องเข้าใจในความคิดของผู้อื่นที่มีต่อปัญหาคือ มีปัญหาบางปัญหาที่เราไม่สามารถรู้ได้โดยลำพังและจะรู้ได้ก็ต่อเมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

ประเวศ วะสี (2542) ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ว่ามีทั้งหมด 10 ขั้นตอนที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสังเกต ให้สังเกตในสิ่งที่เห็น หรือสิ่งแวดล้อม เช่น ไปดูนก ฝึกลือ หรือแม้แต่ในการทำงาน ถ้าใครสังเกตมากก็จะเกิดปัญญามาก

ขั้นที่ 2 การบันทึก คนไทยเป็นชาติพูด ไม่ชอบบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็น แม้แต่ทางการแพทย์ อาการคนไข้จำเป็นต้องบันทึกให้ละเอียด การฝึกบันทึกจะทำให้เราฉลาดขึ้น

ขั้นที่ 3 การนำเสนอ เมื่อเรียนรู้อะไรมา ต้องฝึกการนำเสนอให้เพื่อนหรือครูได้รู้

ขั้นที่ 4 การฟัง รู้จักฟังคนอื่นจะทำให้ฉลาดขึ้น ฟังมากก็ฉลาดมาก โบราณเรียกว่า “พหูสูต”

ขั้นที่ 5 ปุจฉา-วิสัชนา เพื่อให้เกิดความชัดเจนแจ่มแจ้ง ต้องมีการถาม-ตอบ ถ้าฟังครูโดยไม่ถาม-ตอบ ก็ไม่แจ่มแจ้ง

ขั้นที่ 6 การตั้งสมมติฐานและตั้งคำถาม ต้องฝึกให้นักเรียนได้ตั้งคำถาม ซึ่งคำถามมาตรฐาน 4 อย่าง ได้แก่ สิ่งนี้คืออะไร เกิดจากอะไร อะไรมีประโยชน์สำหรับเรื่องอะไร ทำอย่างไรจะสำเร็จ ประโยชน์อันนี้

ขั้นที่ 7 การค้นหาคำตอบ ให้ผู้เรียนได้หาคำตอบ

ขั้นที่ 8 การวิจัย เป็นการสร้างความรู้เป็นวิถีชีวิต

ขั้นที่ 9 การเชื่อมโยงให้เกิดปัญญา เมื่อเรียนรู้อะไรมาต้องเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นความจริงทั้งหมดรวมทั้งเห็นตัวเองด้วย

ขั้นที่ 10 การเขียน นอกจากการถามแล้ว ตอบแล้ว การเขียนจะพัฒนาปัญญาได้ดี เพราะการเขียนคือการใช้พลังสมองในการคิด เรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นเรื่องราว เกิดความชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกัน

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2547: 6, 206-207) ได้สังเคราะห์กลุ่มรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบการพัฒนากระบวนการคิดและการจัดการ

กลุ่มที่ 2 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบใช้ประสบการณ์จริง

กลุ่มที่ 3 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการ

กลุ่มที่ 4 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ จากแหล่งวิทยาการ

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงหลักการในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. ยึดกลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดี

3. ยึดการค้นพบตนเอง การเรียนรู้ที่ผู้สอนพยายามจัดการสอนให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ผู้เรียนมักจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน เกิดความคงทนต่อการเรียนรู้

4. เน้นกระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน

5. เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

คมพล สุวรรณภู (2544: 31-32 อ้างถึงใน อัญธิกา ชั่งกฤษ, 2554: 22)สรุปความหมายของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนจากแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 ไว้ว่าเป็นการศึกษาลักษณะกระบวนการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยการศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อมหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่ได้เกิดขึ้นทุกชุมชน แต่มีเฉพาะในชุมชนที่มีการรวมตัวของคนในชุมชนเป็นองค์กร เพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนร่วมกัน ซึ่งอาจเกิดจากการกระตุ้นเรื่องของการรวมตัวกัน โดยรัฐ หรือนักพัฒนา ผู้นำ เอกชน ผู้รู้ ชาวบ้าน

ด้วยกันเองก็ได้ โดยเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนคนในชุมชนจะรวมตัวกันคิดวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุหาทางเลือกในการแก้ไข หาทางเรียนรู้เพิ่มเติมจากตัวอย่างของชุมชนอื่น

จากข้อมูลความเห็นของนักวิชาการข้างต้น อาจสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน คือ การที่คนในชุมชนนั้นๆมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น ประสบการณ์ ด้วยวิธีการง่ายๆที่ไม่ซับซ้อนเพื่อแก้ปัญหาที่มีในตนเองและของชุมชนร่วมกัน โดยนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง อีกทั้งยอมรับในประสบการณ์ของผู้อื่นที่เป็นคนนอกชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมหาแนวทางอันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

2.1.4.3 หลักการพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

สมศรี จินะวงษ์ (2544, อ้างถึงใน จุฑาทิพย์ พิทักษ์. 2555: 36.) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไว้ 6 ประการ คือ 1) มนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงและสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ 2) การปฏิรูปการศึกษาควรกระจายการเรียนรู้ออกจาก “สถานศึกษา” ไปสู่ “ชุมชน” หรือคืนการศึกษาให้ชุมชนเพื่อให้การเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของชุมชน ทั้งยังช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา 3) บุคคลและชุมชนมีความหลากหลาย การนำ “รูปแบบการเรียนรู้” ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนหนึ่งไปใช้ในอีกชุมชนหนึ่ง หรือการวางแผนจากส่วนกลาง แล้วนำไปให้คนในชุมชนท้องถิ่นปฏิบัติจึงมักจะประสบความล้มเหลว จึงต้องพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป 4) เป้าหมายของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนคือ เพื่อสร้าง “ปัญญา” ให้ “คน” ในชุมชน สามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้อย่างบูรณาการ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และการเชื่อมต่อประสบการณ์ระหว่างบุคคลและชุมชนโดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างบูรณาการ จำเป็นต้องอาศัย “ความร่วมมือร่วมใจ” หรือ “การผนึกกำลัง” จากทุกส่วนของสังคม การเรียนรู้ในชุมชนจึงมิได้เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย และ การจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ควรนำไปสู่วัตถุประสงค์หลายๆประการพร้อมกัน ได้ ปัญหาและความต้องการของชุมชน 6) การจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ควรนำไปสู่วัตถุประสงค์หลายๆประการพร้อมกัน ได้ ปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้แนวทาง วิธีการ และแผนงานการแก้ปัญหา ได้เริ่มทดลองทำ ได้ใจหายวิจย เกิดการสะสมองค์ความรู้ในท้องถิ่น ได้องค์ความรู้ใหม่ และขยายผลผ่านการสรุปบทเรียนร่วมกันจากหลักการพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน อาจสรุปได้ว่า ในแต่ละชุมชนประกอบด้วยบุคคลที่มีศักยภาพที่หลากหลาย ที่สามารถนำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนได้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ความร่วมมือร่วมใจ หรือ การผนึกกำลัง จากทุกส่วนของสังคมแบบบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชนเอง หน่วยงานภายนอก และควรตั้งเป้าหมายด้วยวัตถุประสงค์หลายๆประการพร้อมกัน เมื่อเกิดองค์ความรู้ใหม่ ได้แนวทางใหม่ จะสามารถนำไปขยายผลได้ต่อไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

คำว่า “ทัศนคติ” (Attitude) หรือ “เจตคติ” เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งทางจิตวิทยาสังคม และการสื่อสาร ทัศนคติของบุคคลเป็นความรู้สึกทางใจที่มีต่อสิ่งใด ๆ ของบุคคลซึ่งมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของบุคคลและมีผลต่อกลุ่มทางสังคมและเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมต่างๆทุกด้านในสังคมของมนุษย์ทุกสังคม

2.2.1 ความหมายของทัศนคติ

สำหรับการนิยามคำว่าทัศนคตินั้นได้มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

โรเจอร์ (Roger , 1978 : 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสภนะเสถียร , 2533 : 122) ได้กล่าวถึงทัศนคติว่า เป็นดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึง พฤติกรรม ในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

โรเซนเบิร์กและฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland , 1960 : 1) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ ไว้ว่า ทัศนคติ โดยปกติสามารถ นิยาม ว่า เป็นการจูงใจต่อแนวโน้มใน การตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น

เคเลอร์ (Howard H. Kendler ,1963 : 572) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคล ที่จะแสดงพฤติกรรม ออกมา ในทางสนับสนุน หรือ ต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์ หรือ แนวความคิด

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good ,1959 : 48) ให้คำจำกัดไว้ว่า ทัศนคติ คือ ความพร้อม ที่จะแสดงออก ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ที่เป็น การสนับสนุน หรือ ต่อต้านสถานการณ์ บางอย่าง บุคคล หรือ สิ่งใด ๆ

นอร์แมน แอลมุน (Norman L. Munn ,1971 : 71) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึก และ ความคิดเห็น ที่บุคคล มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่จะยอมรับ หรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด (www.phatrsa.blogspot.com)

สุรพงษ์ โสชนะเสถียร (2533) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติคือแนวความคิดที่มีความสำคัญมากทางจิตวิทยาสังคมและการสื่อสาร มีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลายและมีหลายความหมายดังนี้

ทัศนคติ คือ ดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับข้อมูลข่าวสารอันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป ซึ่งเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะชอบหรือพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิดความรักใคร่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้นๆ หรืออีกลักษณะหนึ่ง แสดงออกในรูปความไม่พอใจ เกลียดชัง ไม่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น

ทัศนคติคือ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบันและข้อเสนอใดๆในทางที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาที่มีการตอบสนองด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความหมายของทัศนคติมีประเด็นรวมที่สำคัญชัดเจน 2 ประเภท คือความรู้สึกภายในและความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

สร้อยตระกูล(ตวยานนท์) อรรถมานะ (2541: 64) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น

สอดคล้องกับ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545: 138) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทัศนคติ” ไว้ด้วยว่า คือสภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งออกมาในทางประเมินค่า อันอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่นานพอสมควร

ส่วนสิวนารถ กิตติวัฒน์ (2551: 8) ได้ให้ความหมาย ทัศนคติ หมายถึง สิ่งที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่มีต่อสิ่งต่างๆที่ได้พบเจอ จากความเข้าใจและจากการบอกเล่า ทำให้เกิดความรู้สึกไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งเมื่อมีทัศนคติไปในทางใดทางหนึ่งแล้ว การที่จะเปลี่ยนแปลงให้รู้สึกไปอีกทางหนึ่งทำได้ยาก

ทางด้านสนอง เหล่าน้อย (2554: 9) ได้สรุปความหมายของทัศนคติว่า หมายถึง ความคิดที่บุคคลให้กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกมาในลักษณะที่ยอมรับหรือต่อต้าน หรือเป็น

สภาวะความพร้อมในการตัดสินใจที่จะตอบสนองต่อเป้าหมายแนวความคิดหรือสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ นิภา พุธร (2554: 12) ที่ได้ให้คำนิยามคำว่าทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความนึกคิด ความเชื่อ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งปรากฏออกมาในรูปของพฤติกรรม โดยโน้มเอียงไปในทางบวกหรือทางลบก็ได้ จึงสรุปได้ว่าทัศนคติเรื่องที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อหรือการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโดยตอบในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของทัศนคตินั้น โดยที่ไม่สามารถจะประเมินค่าที่เป็นไปได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นนามธรรมและเป็นตัวการสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นเครื่องมือกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

2.2.2 องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคติสามารถแยกองค์ประกอบได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Cognitive Component) ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความเชื่อ ซึ่งจะช่วยในการประเมินค่าและสรุปผลต่อสิ่งเร้าต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้น โดยมีพื้นฐานจากการรับรู้ข้อมูลต่างๆ ที่แต่ละบุคคลได้มาจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการรับรู้หรือความเข้าใจของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงประสบการณ์และข้อมูลที่แต่ละบุคคลได้รับมา

2. องค์ประกอบทางด้านท่าที ความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ที่สืบเนื่องจากการที่บุคคลได้ประเมินผลต่อสิ่งเร้านั้นๆแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลวอย่างไรซึ่งแตกต่างกันไปตามบุคลิกและประสบการณ์ในอดีต กลุ่มอ้างอิง รวมทั้งเงื่อนไขต่างๆ ของแต่ละบุคคล องค์ประกอบนี้จึงเป็นส่วนที่สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึกของผู้บริโภคต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สภาพอารมณ์จะสามารถเพิ่มประสบการณ์ด้านบวกหรือด้านลบของผู้บริโภค โดยประสบการณ์จะมีผลกระทบด้านจิตใจ ส่วนวิธีปฏิบัติที่ใช้วัดผล อาศัยเกณฑ์การให้คะแนนด้านความพึงพอใจ ดีหรือไม่ดี เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งความรู้สึกนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงยาก

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่มีความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติดหรือปฏิบัติตอบสนองในทิศทางที่สนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้มาจากการประเมินผล

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมี ทัศนคติ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจาก บุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมี แนวความคิด แตกต่างกันนั่นเองดังนั้นส่วนประกอบทาง ด้านความคิด หรือความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบ ขึ้นพื้นฐาน ของ ทัศนคติ และส่วนประกอบนี้ จะเกี่ยวข้องกับ สัมพันธ์ กับ ความรู้สึกของบุคคล อาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งในทางบวก และทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ และการเรียนรู้(คุณทลี เวชสาร, 2546อ้างถึงในพจนีย์ เพื่อนคำ,2554)

นอกจากนี้ ฉัตรพร เสมอใจ (2550: 104) ได้เสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบของทัศนคติ ที่ชิฟแมน และคานุก (Shiffman&Kanuk, 1980) ได้อธิบายไว้ว่า องค์ประกอบของทัศนคติซึ่งนักจิตวิทยาได้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาส่วนประกอบของทัศนคติที่จะอธิบายพฤติกรรม ได้แก่ องค์ประกอบของทัศนคติ 3 ประการ (Tri Component Attitude Model) หมายถึง ทัศนคติที่ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนของความเข้าใจ (Cognitive Component; Thinking) หมายถึง ส่วนประกอบซึ่งแสดงถึงความรู้ ความคิด หรือความเข้าใจ หรือเป็นความรู้และการรับรู้จากความเชื่อ หากมีความรู้หรือความคิดว่าสิ่งใดดี ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นไปด้วยเช่นกัน

2. ส่วนของความรู้สึก (Affective Component; Feeling) หมายถึง ส่วนประกอบซึ่งแสดงถึงอารมณ์ หรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวเร้าความคิดอีกทางหนึ่ง หากบุคคลมีความรู้สึกด้านบวกต่อสิ่งใด ย่อมแสดงถึงความชอบสิ่งนั้น หรือหากบุคคลมีความรู้สึกด้านลบต่อสิ่งใดแสดงว่าไม่ชอบสิ่งนั้น

3. ส่วนของพฤติกรรม (Behavior Component; Doing) หมายถึง ส่วนประกอบซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึก เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือปฏิบัติในด้านดีหรือไม่ดีเมื่อได้รับสิ่งเร้าแสดงถึงที่น่าจะเป็นหรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งที่มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งหนึ่ง

องค์ประกอบของทัศนคติ 3 ส่วนนี้ จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยองค์ประกอบส่วนหนึ่งจะส่งผลให้เกิดองค์ประกอบส่วนอื่นๆตามมา กล่าวคือ ส่วนที่เกิดขึ้นก่อน เป็นส่วนของความเข้าใจ ซึ่งแสดงออกมาในรูปของความเชื่อและค่านิยม ส่วนของความเข้าใจนี้จะก่อให้เกิดทัศนคติในส่วน of ความรู้สึก ซึ่งแสดงออกมาในรูป of ความรู้สึก และเกิดผลลัพธ์ในส่วน of พฤติกรรม

2.2.3 ประเภทของทัศนคติ

กฤษณี เวชสาร (2546อ้างถึงในพนัญญ์ เฟื่อนคำ,2554) แบ่งทัศนคติออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ทัศนคติเชิงบวกหรือทัศนคติที่ดี เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกถึงความรู้สึกอารมณ์จากสภาพจิตใจ โต้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งรวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน การดำเนินการขององค์กรอื่นๆ

2. ทัศนคติเชิงลบหรือทัศนคติไม่ดี เป็นทัศนคติที่สร้างความรู้สึกที่เป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลง ระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งตลอดจนหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินการขององค์กรและอื่นๆ

3. ทักษะที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กรอื่นๆ โดยสิ้นเชิง

นอกจากนี้ นิโบล ตรีเสนห์จิต (2553: 18) ได้สรุปประเภทของทัศนคติไว้ด้วย ดังนี้

1. ทักษะที่เป็นสิ่งที่มีอยู่ภายใน คือ เป็นเรื่องของระเบียบความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละคน

2. ทักษะเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ประสบการณ์จึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติ การสะสมประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการปะทะสังสรรค์กับสิ่งต่างๆ ในสังคม เป็นต้นว่า บุคคล สิ่งของ สถานการณ์แวดล้อม และความผันแปรในสังคม ฯลฯ ล้วนมีผลโดยตรงต่อทัศนคติทั้งสิ้น

3. ทักษะมีลักษณะของการประเมิน คือ เกิดจากการประเมินความคิดหรือความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ บุคคลอื่น หรือเหตุการณ์ ฯลฯ ซึ่งจะเป็สื่อกลางทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง ทักษะมีธรรมชาติของการประเมิน เป็นความคิดหรือความเชื่อที่มีความรู้สึกแฝงอยู่ด้วย การที่บุคคลหนึ่งจะมีทัศนคติอย่างใดต่อสิ่งใด ขึ้นอยู่กับผลของการประเมินความรู้ ความคิด หรือความเชื่อที่มีเกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยผลการประเมินอาจแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

4. ทักษะมีคุณภาพและความเข้ม กล่าวคือ คุณภาพและความเข้มข้นของทัศนคติจะเป็นสิ่งที่บอถึงถึงความแตกต่างของทัศนคติที่แต่ละคนมีต่อสิ่งต่างๆ ภาพของทัศนคติเป็นสิ่งที่ได้จากการประเมินเมื่อบุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็อาจมีทัศนคติทางบวก (ความรู้สึกชอบ) หรือทัศนคติทางลบ (ความรู้สึกไม่ชอบ) ต่อสิ่งนั้น

5. ทักษะมีความคงทนและเปลี่ยนแปลงได้ยาก ผังแน่นลึกซึ้ง เนื่องจากสิ่งที่ประเมินมีความชัดเจนถูกต้องแน่นอนหรือในกรณีที่มีการสะสมประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้มานานพอ ในกรณีเช่นนี้ การเพิ่มความรู้ใหม่หรือประสบการณ์ใหม่ หรือแม้การบังคับให้แสดงพฤติกรรมนั้นๆ อยู่เสมอ

6. ทักษะต้องมีสิ่งที่หมายถึงแน่นอน นั่นคือ ทักษะดีต่ออะไร ต่อบุคคล ต่อสิ่งของ หรือต่อสถานการณ์ จะไม่มีทัศนคติลอยๆ ที่ไม่ได้หมายถึงสิ่งใด และบุคคลต้องมีความรู้ หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น ทักษะจะแตกต่างกันตามระดับความแน่นอนชัดเจนและขอบเขตโครงสร้าง ขึ้นอยู่กับจำนวนชนิด และคุณลักษณะของส่วนประกอบของสิ่งนั้น

7. ทักษะมีลักษณะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่นหรือสถานการณ์ และความสัมพันธ์นี้เป็นความรู้สึกงูใจ (Motivation Effect) ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น จะทำหน้าที่เป็นตัว

เชื่อมโยง ฉะนั้นเมื่อมีการประเมินความเชื่อในรูปแบบดังกล่าวจะเกิดขึ้นในโครงสร้างของทัศนคติ และแต่ละทัศนคติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

จากการอธิบายถึงองค์ประกอบของทัศนคติ สามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติมีลักษณะที่เป็นได้ทั้งการรับรู้จากภายใน และการรับรู้จากภายนอก การเกิดทัศนคติของแต่ละบุคคล เกิดขึ้นได้จากการมีความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีทัศนคติทางบวก (ความรู้สึกรับชอบ) หรือทัศนคติทางลบ (ความรู้สึกรับไม่ชอบ) ต่อสิ่งนั้น

2.2.4 การก่อตัวของทัศนคติ

ทัศนคติก่อตัวเกิดขึ้นมาและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยหลายประการด้วยกันคือ

1. การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivation) ทัศนคติจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งกำลังดำเนินการตอบสนองความต้องการหรือแรงผลักดันทางร่างกาย ตัวบุคคลจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้ □

2. ข่าวสารข้อมูล (Information) ทัศนคติจะมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับรวมทั้งลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสารด้วยกลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นและเข้าใจปัญหาต่างๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่บุคคลนั้นจะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิดและสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้

3. การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทัศนคติบางอย่างอาจมาจากกลุ่มต่างๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว วัด กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่างๆ โดยกลุ่มเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่างๆ แต่ยังมีการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้างทัศนคติขึ้นได้ โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงานเป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (Primary Group) ที่จะเป็แหล่งสร้างทัศนคติให้แก่บุคคลได้

4. ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่างๆ ตีค่าสิ่งที่เขาเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์จนกลายเป็นทัศนคติได้

5. ลักษณะท่าทาง (Personality) ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้างทัศนคติให้กับบุคคล(ธงชัย สันติวงษ์, 2539 อ้างถึงในพจนีย์ เฟื่อนคำ, 2554)

2.2.5 กลไกของทัศนคติ

แดลเนียล แคทซ์ (Daniel Katz , 1960 : 163 – 191) ได้อธิบายถึง หน้าที่หรือกลไกของทัศนคติ ที่สำคัญไว้ 4 ประการ ดังนี้คือ

1. เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัย ทัศนคติเป็นเครื่องยึดถือ สำหรับการปรับ พฤติกรรม ของ ตนให้เป็นไปใน ทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนสูง

ที่สุด และให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนี้ ทักษะคิด จึงสามารถเป็นกลไก ที่จะสะท้อน ให้เห็น ถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์และที่ไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เอง ที่จะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ ต้องการ มากที่สุด

2. เพื่อป้องกันตัว (Ego – Defensive) โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริง ในสิ่งซึ่งเป็นที่ยึดแย้ง กับ ความนึกคิดของตน (Self – Image) ดังนี้ ทักษะคิด จึงสามารถสะท้อนออกมาเป็น กลไกที่ป้องกันตัว โดย การแสดงออก เป็นความรู้สึก ถูกดูเหยียดหยาม หรือดุดินินินทาคนอื่น และขณะเดียวกัน ก็จะยกตนเองให้สูงกว่า ด้วยการมี ทักษะคิด ที่ถือว่า ตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่นการก่อตัวที่เกิดขึ้นมาของ ทักษะคิด ในลักษณะนี้ จะมีลักษณะแตกต่างจากการมี ทักษะคิด เป็นเครื่องมือ ในการปรับตัว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ทักษะคิด จะมีใช้พัฒนาขึ้นมาจาก การมี ประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้เรียนเอง และสิ่งที่เป็ เป้าหมายของการแสดงออก มาซึ่ง ทักษะคิด นั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาผู้นั้น หวังใช้เพียงเพื่อการ ระบายความรู้สึก เท่านั้น

3. เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (Value Expressive) ทักษะคิด นั้นเป็นส่วนหนึ่งของ ค่านิยมต่าง ๆ และด้วย ทักษะคิด นี้เอง ที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนั้น ทักษะคิด จึงสามารถใช้สำหรับ อรรถาธิบาย และบรรยายความเกี่ยวกับ ค่านิยม ต่าง ๆ ได้

4. เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบเป็นความรู้ (Knowledge) ทักษะคิด จะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลจะสามารถใช้ประเมิน และทำความเข้าใจ กับ สภาพแวดล้อม ที่มีอยู่รอบตัวเขา ด้วยกลไกดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้ และเข้าใจถึงระบบ และระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาได้ (www.phatrsa.blogspot.com)

2.2.6 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติ

วชิรวรา โรจนสกุลเกตุ (2556: 25) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนี้

1. ผู้ชักจูง มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 ความน่าเชื่อถือ – ชำนาญในงานที่รับผิดชอบและมีลักษณะน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ

1.2 ความน่าดึงดูดใจ – มีความคล้ายคลึงกับผู้ถูกชักจูง อาจเป็นลักษณะนิสัย หรือตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน และมีความชอบพอซึ่งกันและกัน

1.3 มีอำนาจ – โดยแสดงความรู้สึกออกมาเมื่อผู้ถูกชักจูงไม่ปฏิบัติตาม โดยตำแหน่งหน้าที่สามารถใช้อำนาจในการให้รางวัลหากมีการปฏิบัติตาม และสามารถลงโทษได้หากผู้ถูกชักจูงไม่ปฏิบัติตาม

2. ผู้ถูกชักจูง จะมีบุคลิกภาพที่มีผลต่อการชักจูงให้เชื่อถือตาม เช่น บุคลิกภาพวิตกกังวล บุคลิกภาพที่เชื่ออำนาจในตนเอง หรือเชื่ออำนาจนอกตนเอง สถานการณ์ในขณะชักจูง มีผลให้การชักจูงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง เช่น ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด สถานการณ์ที่ทำให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นใน

ตนเอง ผู้ถูกชักจูงต้องพิจารณาลักษณะของผู้ถูกชักจูงและวางแผนการชักจูงให้รัดกุมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการชักจูง

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้แก่ชุมชนเพื่อการเข้าสู่ความเป็นชุมชนต้นแบบได้นั้น ต้องเกิดจากการบูรณาการจากหลายภาคส่วน ทั้งในด้านปัจจัยภายใน ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งเกิดจากประสบการณ์ของผู้ที่อยู่ในชุมชนเอง ประกอบกับปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากภายนอกชุมชน ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของการจัดกิจกรรมจากองค์กรภายนอก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้มีผลต่อการชักจูงให้ผู้เรียนรู้มีความเชื่อถือตามหรือไม่ ขึ้นอยู่กับรูปแบบของการจัดกระบวนการในการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม ซึ่งจะเป็ปัจจัยที่เสริมสร้างความเป็ชุมชนต้นแบบได้ในอนาคต

2.3 ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางด้านสังคม

ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม มีแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีที่เป็นผลมาจากการศึกษาทางสังคมจิตวิทยา เนื่องจากคนเราเกิดมาแล้วไม่ได้อยู่คนเดียวในสังคมต้องมีการพบปะกับบุคคลอื่นเสมอ บางคนอาจใกล้ชิดกันมาก บางคนใกล้ชิดกันน้อย ซึ่งการติดต่อกันทำให้เกิดความสัมพันธ์กับคนอื่นหลายคนจนกลายเป็นเครือข่ายทางสังคมขึ้น เครือข่ายทางสังคมเป็นเครือข่ายโยงใยที่แสดงให้เห็นว่าคนนั้นมีการติดต่อกับใครบ้าง

2.3.1 ความหมายของแรงสนับสนุนทางด้านสังคม

แรงสนับสนุนทางด้านสังคมคือ สิ่งที่ได้รับได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในด้านความช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร วัตถุสิ่งของ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มคน และเป็นผลให้ผู้รับได้ปฏิบัติหรือแสดงออกทางพฤติกรรมไปในทางที่ผู้รับต้องการ (House.1985 อ้างในสรงค์กัญณ์ ดวงคำสวัสดิ์.2539 :29 - 35)

แคพแพลน (Caplan, 1976 : 39 – 42 อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ประทีปชัยกูร และคณะ.2555 : 29) ได้ให้คำจำกัดความแรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาจเป็นทางข่าวสาร เงิน กำลังงาน หรือทางอารมณ์ ซึ่งอาจเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ผู้ให้ต้องการ

ฟิลิซุก (Pilisuk, 1982 : 20. อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ประทีปชัยกูร และคณะ. 2555 : 29) กล่าวว่า แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคน ไม่เฉพาะแต่ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ ความ

มั่นคง ทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการที่บุคคลรู้สึกว่าเขาได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นด้วย

สรุป แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล/กลุ่มบุคคล ทั้งภายในและภายนอกครอบครัว หรือองค์กร ในด้านอารมณ์ การมีคุณค่าในตัวเอง ความอบอุ่นปลอดภัย ข้อมูลข่าวสาร การเงิน แรงงาน และวัตถุ/สิ่งของ

2.3.2 ระดับของแรงสนับสนุนทางสังคม

กอตต์ลิบ นักพฤติกรรมศาสตร์ (Gottlieb, 1985 : 5 – 12. อ้างถึงในชาญวิทย์ ตั้งสุวรรณกุล. 2555 : ออนไลน์) ได้แบ่งระดับ แรงสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับกว้าง (Macro level) เป็นการพิจารณาถึงการเข้าร่วม หรือการมีส่วนร่วมในสังคม อาจวัดได้จากความสัมพันธ์กับสถาบันในสังคม การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ด้วยความสมัครใจและการดำเนินวิถีชีวิตอย่างไม่เป็นทางการในสังคม เช่น การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในสังคม ชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ อาทิ กลุ่มแม่บ้านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มหนุ่มสาวพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มด้านภัยเอดส์ กลุ่มเลี้ยงสัตว์ปีก กลุ่มจักสาน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นต้น

2) ระดับกลุ่มเครือข่าย (Mezzo level) เป็นการมองที่โครงสร้าง และหน้าที่ของเครือข่ายสังคม ด้วยการพิจารณาจากกลุ่มบุคคลที่มีสัมพันธ์ภาพอย่างสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มบุคคลใกล้ชิดในสังคมเสมือนญาติ ชนิดของการสนับสนุนในระดับนี้ ได้แก่ การให้คำแนะนำ การช่วยเหลือด้านวัสดุสิ่งของ ความเป็นมิตร การสนับสนุนทางอารมณ์ และการยกย่อง

3) ระดับแคบ หรือระดับลึก (Micro level) เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากที่สุด ทั้งนี้มีความเชื่อกันว่าคุณภาพของความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์มากในเชิงปริมาณ คือ ขนาด จำนวน และความถี่ของความสัมพันธ์ หรือโครงสร้างของเครือข่าย ในการสนับสนุนในระดับนี้ได้แก่ สามเณร ภรรยา และสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ การสนับสนุนทางจิตใจ และแสดงความรักและห่วงใย (Affective Support)

2.4 ความหมายของทุนมนุษย์: จากอดีตสู่ปัจจุบัน

“ขณะที่การจัดซื้อกระสุนปืนสงครามสร้างภาระให้กับงบประมาณแผ่นดิน

แต่การพัฒนาคนนั้นรัฐแทบไม่ต้องทำอะไรนอกจากบัญญัติให้เป็นกฎหมาย”

H. von Thunen (1875, อ้างใน Patterson & Schott, 1979, หน้า 200)

ในหนังสือ The Wealth of Nations หรือ “ความมั่งคั่งของประชาชาติ” Adam Smith ได้กล่าวถึงปัจจัยการผลิตว่าขึ้นอยู่กับสิ่งต่างๆ ที่มากกว่าอาคาร เครื่องจักรและที่ดิน หากแต่รวมถึงความสามารถของกำลังแรงงานอีกที่ ควรได้รับการกระตุ้นให้มีความชำนาญพิเศษเพื่อรับมือกับงานที่แตกต่างกัน ในทัศนะของ Gary Becker (1964) และ Mincer (1981) ทุมนมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการเพิ่มผลผลิต ดังนั้น การลงทุนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถ ของคนจึงเป็นการเพิ่มความมั่งคั่งให้กับประเทศด้วยการสะสมความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน ทั้งนี้ Mankiw, Romer และ Weil (1992) และ Lucas (1988) เห็นพ้องว่าการศึกษาก็คือกลไกสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ เนื่องจากเป็นระบบที่ทำให้บุคคลมีความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการมีงานทำ เพิ่มคุณภาพชีวิตและสุขอนามัย และลดวงจรแห่งความไม่รู้ หนังสือ ความยากจน และความเจ็บป่วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Ragnar Nurkse (1953) นักเศรษฐศาสตร์ชาวเอสโตเนีย ได้กล่าวถึงวัฏจักรแห่งความยากจน หรือ Vicious Circle of Poverty (VCP บ้างก็ เรียกว่าเป็น วงจรอุบาทว์ หรือ ไข่ จน เจ็บ) ดังแสดงในแผนภาพที่ 3 นอกจากนี้ Nelson และ Phelps (1966) และ Benhabib และ Spiegel (1994) ได้ขยายความต่อว่าประเทศที่ไม่มีการพัฒนาทุนมนุษย์ ก็จะไม่สามารถจัดการ ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่

Investopedia ให้นิยามเกี่ยวกับทุนมนุษย์ว่าเป็นการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุดความรู้ และทักษะ ที่พนักงานมีอยู่ โดยภายใต้ นิยามนี้ทำให้กำลังแรงงานมีความแตกต่างกัน และคุณภาพของพนักงานสามารถเพิ่มพูนได้ ด้วยเหตุนี้การลงทุนด้านการฝึกอบรม การให้การศึกษา หรือเสริมประสบการณ์ความสามารถ จึงเป็นการเพิ่มมูลค่า ทางเศรษฐกิจให้กับนายจ้าง และระบบเศรษฐกิจในภาพรวม นอกจากนี้ ผลการสำรวจทัศนะของผู้บริหารระดับสูง พบว่า ทุนมนุษย์เป็นผลรวมของทักษะ ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นปัจจัยเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กร หากได้รับการดูแล หรือจัดการอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้บริหารระดับสูงด้านการเงินหรือ CFO จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการตัดสินใจ เกี่ยวกับทุนมนุษย์ เนื่องจากทุนมนุษย์เป็นปัจจัยการลงทุน ไม่ใช่ค่าใช้จ่าย จึงควรได้รับความสนใจในฐานะปัจจัย การแข่งขันเชิงกลยุทธ์ โดยผู้ตอบแบบสำรวจกว่าร้อยละ 92 มองเห็นว่าทุนมนุษย์ช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจของ ลูกจ้าง ร้อยละ 82 เห็นว่าส่งผลต่อกำไร ร้อยละ 72 เห็นว่ามีผลดีต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 68 ส่งผลต่อการสร้างรายได้ต่อหัวพนักงาน และร้อยละ 64 ส่งผลดีต่อการเติบโตขององค์กร (Amble 2003).

ทง พิตยะ (2561) ให้ความเห็นเกี่ยวกับทุนมนุษย์ว่าจากวิวัฒนาการในการสร้างสังคมเศรษฐกิจมนุษย์คือ ปัจจัยการผลิตประเภทหนึ่งนอกเหนือจากทรัพยากรธรรมชาติ ทุนที่เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ และทุนเทคโนโลยีที่ใช้ ในระบบการสร้างผลผลิต คำว่าทุนมนุษย์คือการปลุกฝังความสามารถของมนุษย์เพื่อรู้จักใช้ปัจจัยการผลิตข้างต้น ในการสร้างผลผลิตเพื่อการอุปโภคบริโภคและการสร้างเครื่องมือและ

อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกและเพิ่ม ประสิทธิภาพของการสร้างผลผลิตและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของสังคมมนุษย์เพิ่มขึ้น

Michael Spence (1973) ได้พัฒนาแนวคิดการส่งสัญญาณตลาดงานที่อธิบายว่าผู้สมัครงานสามารถทำการส่งสัญญาณการครอบครองทักษะการทำงานไปยังนายจ้าง ด้วยการครอบครองวุฒิการศึกษาที่สะท้อนได้ถึง ความน่าเชื่อถือในด้านการลงทุนที่มีราคาแพงล้วนในการให้ได้มาซึ่งวุฒิเหล่านั้น ส่งผลทำให้นายจ้างเชื่อว่าวุฒิการศึกษา ย่อมเป็นหลักประกันได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความสามารถมากกว่าคนทั่วไปที่ไม่อาจเข้าถึงแหล่งการศึกษาเหล่านั้น ได้ และส่งผลต่อเนื่องให้นายจ้างใช้ความเชื่อดังกล่าวเป็นฐานการตัดสินใจแยกแยะความสามารถของผู้สมัครงาน และการกำหนดค่าจ้าง/ค่าตอบแทนในอัตราที่ว่า ยังมี การศึกษาสูงก็จะยังได้ค่าตอบแทนสูง การจ่ายค่าตอบแทนที่สูงให้กับระดับการศึกษาและสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก อาจเรียกได้ว่า เป็นปรากฏการณ์หนึ่งแคะ (Spence 2002) เป็นแนวคิดที่ได้มาจากสมัยโบราณกาลก่อน ที่ทำการสลักตัวหนังสือ และชื่อผู้ได้รับปริญญาลงบนหนึ่งแคะเป็นแผ่นปริญญาบัตรสวยงาม (ลิขิต ชีรเวคิน, 2558) และมีรูปธรรมที่เห็นได้ ชัดเจนระหว่างกลุ่มคนที่ “ลาออกจากการศึกษา กลางคัน” หรือไม่จบการศึกษา เปรียบเทียบกับผู้ที่สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตร โดยแม้ทั้งสองกลุ่มจะมีจำนวนปีที่ใช้เวลาอยู่ในสถาบันการศึกษาที่เท่ากัน แต่ก็จะได้รับค่าแรงต่างกัน ในทางปฏิบัติ Spence พบว่าระดับการศึกษาใดๆ แม้จะไม่ตรงกับความต้องการในงาน แต่ก็สามารถเป็นตัวสะท้อน มูลค่าของแรงงานได้ บนฐานคิดของต้นทุนและผลประโยชน์ที่ว่าพนักงานที่ดีย่อมจะสามารถแสวงหาการศึกษาที่ดี เพื่อเป็นตัวส่งสัญญาณขีดความสามารถในการสร้างผลผลิตในสายตานายจ้าง อย่างไรก็ตาม แม้ค่าใช้จ่ายในการศึกษานับวันจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง Derek Bok (อ้างใน Ann Landers Column, The Washington Post, October 6, 1975) อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้แสดง ความเห็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาว่า “หากใครก็ตามคิดว่าการศึกษาที่มีราคาแพง ก็ลองโง่ดูทีเถา” นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ พบว่าความสามารถในการสร้างรายได้ตลอดชีวิตของบุคคลมีความสัมพันธ์ กับระดับการศึกษาและอาชีพ และพบว่าการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า โดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) มีข้อมูลว่าการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นเป็นโอกาสให้สร้างความได้เปรียบ ในเชิงเศรษฐศาสตร์กับการแสวงหาความมั่งคั่งของบุคคล

2.5 ความหมายของสิทธิ

สิทธิ คือ ประโยชน์หรืออำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองมิให้มีการละเมิด รวมทั้งบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่ การเดินทาง สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายความหมาย “สิทธิ” ไว้ว่า “ความสำเร็จ หรืออำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ได้นำเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรก ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและ ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน ” และ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ ”แม้ว่าจะวางหลักไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่ในเมื่อไม่มีกฎหมายมารองรับ ในบางเรื่องจึงมีการละเมิดจนเกิดผลเสียต่อการปกครองบ้านเมือง เช่น การตั้งสมาคมคณะราษฎร ที่มีกิจกรรมในทางการเมืองประหนึ่งเป็นพรรคการเมืองที่มุ่งเน้นส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง จนกระทั่งนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคณะราษฎรกับขุนนางชั้นสูง เป็นต้น

นับแต่นั้นมา ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอ เพราะมองว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากละเลยหรือไม่คุ้มครองเรื่องเหล่านี้ย่อมส่ง ผลต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สภาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดกรอบการจัดทำไว้ว่า “...มีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น...” และในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สภาร่างรัฐธรรมนูญก็ได้ยึดกรอบดังกล่าว และได้ขยายขอบเขตการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กว้างขวางขึ้น พร้อมทั้งได้กำหนดออกมาเป็นส่วน ๆ เพื่อความเข้าใจของประชาชนผู้ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มณีวรรณ จัตโรทัย และคณะ(2562)ทุนมนุษย์ : ขุมพลังและศักยภาพการแข่งขันของประเทศไทย ,บทวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเคราะห์เอกสารและวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแบบปริทัศน์พรรณนาเกี่ยวกับทุนมนุษย์ การลงทุนและผลตอบแทนในเชิงรายได้ กล่าวโดยสรุป ทุนมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร จัดการขององค์กร เพื่อให้สามารถรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่มีความผันผวนอย่างมาก จากยุคของ Adam Smith จนถึง Nelson Mandela ล้วนมองว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม อีกทั้งยังเป็นทุนปัจจัยการผลิตที่สำคัญ และกลายเป็นดัชนีชี้วัดศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และ การประมวลแนวคำสอนและการดำเนินชีวิตตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทำให้ เกิดเป็นรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย

กัญญารัตน์ จันทร์สว่าง(2562) ทุนมนุษย์กับการเปลี่ยนแปลง : กระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ,การบริหารองค์กรท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนั้นมีความซับซ้อนและท้าทายมากขึ้น องค์กรต่างๆ ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงยิ่งขึ้นในทุกมิติ กระแสทุนนิยมซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานที่ว่า องค์กรที่มีทุนมากกว่านั้นจะมีความได้เปรียบเหนือกว่าองค์กรอื่น เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญ ต่อการบริหารจัดการในทุกภาคส่วนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานราชการ หรือ แม้แต่สถาบันการศึกษา จนต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการของตนเองเพื่อให้สามารถแข่งขันและสร้างการเติบโตขององค์กรให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องทุนในการดำเนินงานในปัจจุบัน ได้ถูกตีความมากกว่าเรื่องของการเงิน ทรัพยากร การบริหารจัดการ และเทคโนโลยี แต่ได้เริ่มให้ความสำคัญ ต่อทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น และถือเป็นทุนสำคัญขององค์กรในการสร้างความได้เปรียบในการดำเนินงาน ดังนั้น ทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงได้ถูกเพิ่มบทบาทและความสำคัญมากยิ่งขึ้น กลายเป็นแนวคิดใหม่ ที่เรียกว่า “ทุนมนุษย์” หรือ “Human Capital” บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงกระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับแนวคิด ในการบริหาร “ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource)” ขององค์กร ไปสู่แนวคิดสมัยใหม่ที่เรียกว่า “ทุนมนุษย์” หรือ “Human Capital” ที่มองว่าทรัพยากรมนุษย์จะกลายเป็นทรัพย์สินที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กร ผ่านการใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ของบุคลากร ดังนั้น การบริหารทุนมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกระดับในองค์กรต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยต้องทำงานร่วมกันกับนักทรัพยากรมนุษย์ ในองค์กรเพื่อวางแผนและพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์กรให้มีศักยภาพและสามารถสร้างผลผลิตสูงสุดให้กับองค์กร

บังอร ศิริสัญลักษณ์(2560) ทุนมนุษย์ของเจนเออเรชั่นซีกับความพร้อมในการอยู่ร่วมกับสังคมผู้สูงอายุ,สังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแต่ข้อมูลด้านความพร้อมในการรับมือกับสถานะสังคมดังกล่าว

ยังไม่เพียงพอ การวิจัยเพื่อศึกษาทุนมนุษย์ และความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ ตลอดจนความสัมพันธ์ของทุน มนุษย์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมสูงอายุของกลุ่ม เจนเนอเรชั่น ซี (Generation Z) จึงมีความสำคัญ การศึกษาครั้งนี้มีสมมุติฐานว่า ทุนมนุษย์ มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ นักศึกษาใน จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 433 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายชั้นภูมิ รับการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถาม ใช้ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ทุนทางร่างกายอยู่ในระดับมาก ทุนทางปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ทุนทางสังคมมีทัศนคติความสัมพันธ์และเครือข่าย ครอบครัวและเครือข่ายสังคมอยู่ในระดับมาก ทุนทางจิตใจและอารมณ์มีทัศนคติทางบุคลิกภาพและการปรับตัวทางสังคมและจิตอาสาอยู่ในระดับมาก ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทักษะคิดต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ผล การศึกษา ขอมรับสมมุติฐาน โดยที่ประสบการณ์ จิตอาสา และความฉลาดทางอารมณ์สัมพันธ์กับความพร้อม

ศิวลาภ สุขไพญญ์วัฒน์(2560) บทบาทของผู้สูงอายุต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย ,โครงสร้างประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มที่ลดลง เนื่องจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ ขณะที่ประชากรผู้สูงอายุมีอายุยืนขึ้นเนื่องมาจากพัฒนาการทางการแพทย์และสาธารณสุข เกิดความไม่สมดุลระหว่างประชากรผู้สูงอายุและกำลังแรงงาน อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นนั้นอาจไม่ใช่ปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจ หากได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน อย่างเหมาะสม การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้สูงอายุต่อความเจริญเติบโตทาง ด้านเศรษฐกิจ ด้วยวิธีการทบทวนเอกสาร บทความงานวิจัยและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า หากรัฐมีนโยบายการจัดการสังคมผู้สูงอายุทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม ครอบคลุมนโยบายแรงงาน การศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการสังคม รัฐสนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนในทุนมนุษย์ ทั้งการศึกษา การอบรม การวิจัย อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้มีทักษะ ขยายอายุ เกษียณเพื่อให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น การดูแลรักษาสุขภาพอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้สูงอายุ มีสุข ภาวะที่ดี ไม่เป็นปัญหาต่อครอบครัวและสังคม มอบโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในระดับชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจและวางแผนเตรียมการออมเงินตั้งแต่ในวัยทำงานเพื่อใช้จ่ายใน วัยเกษียณ การดำเนินการดังกล่าวทำให้สามารถบริหารจัดการสังคมผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน และเป็นการ สร้างบทบาทของผู้สูงอายุต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการลงทุนในทุนมนุษย์

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัย ผลงานการค้นคว้าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษา รูปแบบของการสร้างเครื่องมือวิจัยรวมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการจัดโครงการในพื้นที่กับ ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คนจำนวน 2 ครั้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูล บรรยายเชิงพรรณนาให้เห็นแนวคิดการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้การเข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ศึกษาเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัย ผลงานการค้นคว้าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษา รูปแบบของการสร้าง เครื่องมือเพื่อการวิจัย

2.การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการจัดโครงการในพื้นที่กับประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน จำนวน 2 ครั้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลบรรยายเชิงพรรณนาให้เห็นแนวคิดการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมต่อไป

3.1 การกำหนดประชากร

3.1.1 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอชนแดน จำนวน 200 คน

3.3.2 ขอบเขตพื้นที่หรือสถานที่ทำการวิจัย

พื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการจัดโครงการเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อ สร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่นซึ่งจะมีการลงพื้นที่กับประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ในเขต พื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ข้อมูลจากการลงพื้นที่จำนวน 2 ครั้ง โดยวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้นำมาวิเคราะห์บรรยายเชิงพรรณนาให้เห็นความรู้ความเข้าใจในแต่ละครั้ง ต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายและการลงพื้นที่ดำเนินการจัดโครงการกระบวนการเรียนรู้โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คนจำนวน 2 ครั้ง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจัดโครงการเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น ซึ่งจะมีการลงพื้นที่ที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ข้อมูลจากการลงพื้นที่จำนวน 2 ครั้ง โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้นำมาวิเคราะห์บรรยายเชิงพรรณนาให้เห็นความรู้ความเข้าใจในแต่ละครั้ง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น และเพื่อสร้างมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เจริญนโยบายในแผนงานในท้องถิ่นนั้นๆ ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุและประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ชุมชนอำเภอเมือง และอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเลือกพื้นที่เทศบาลตำบลนางัว และเทศบาลท่าข้าม จำนวน 200 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่

1) กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยมีผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เรื่องทุนมนุษย์ ด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และ บริการพื้นฐานทางสังคมจากภาครัฐที่ประชาชนพึงมี และคณะวิทยากรประจำกลุ่มคอยกำกับดูแลแต่ละกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วย

2) กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างสิทธิให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยายเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้มีความรู้ ความเข้าใจได้

โดยจากการเก็บข้อมูลพบประเด็นที่สำคัญ ซึ่งในบทนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็นคือ **หนึ่ง**ความรู้ความเข้าใจในเรื่องทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุ **สอง**แผนของโรงเรียนผู้สูงอายุในท้องถิ่น **สาม**การเสริมสร้างสิทธิผู้สูงอายุในท้องถิ่น

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ความรู้ความเข้าใจในเรื่องทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุ โครงการวิจัยนี้ได้จัดกิจกรรมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยคณะวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มาบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องทุนมนุษย์ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 200 คน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้สูงอายุ ประชาชนทั่วไป, ผู้นำชุมชน, เจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นต้น

แต่เนื่องจากโครงการวิจัยนี้ มุ่งเน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น ดังนั้นประชากรกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการจึงเป็นผู้สูงอายุ และ

ประชาชนทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลนางัว และเทศบาลตำบลท่าข้าม ได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นในชุมชนมีความเข้าใจและสามารถเข้าใจเรื่องทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุได้ โดยจากการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการออกเป็นพื้นที่ คือมี 2 พื้นที่ คือ พื้นที่เทศบาลตำบลนางัว และพื้นที่เทศบาลตำบลท่าข้าม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การดำเนินโครงการวิจัยพื้นที่เทศบาลตำบลนางัว

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยมีผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เรื่องทุนมนุษย์ ด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และ บริการพื้นฐานทางสังคมจากภาครัฐที่ประชาชนพึงมี และคณะวิทยากรประจำกลุ่มคอยกำกับดูแลแต่ละกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วย

ในการนี้ผู้วิจัยแบ่งผู้สูงอายุเป็น 10 กลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มนั้นประกอบด้วยผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มเป็นผู้กำกับดูแล และให้ความรู้ความเข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่มในหัวข้อเรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มจะช่วยกันระดมความคิดเห็นของแต่ละคนว่าต้องการการเสริมสร้างทุนมนุษย์และต้องการได้รับการสนับสนุนด้านใดมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการทำแผนกลยุทธ์ คือ การทำ SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมายดังนี้

Strengths - จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

Weaknesses - จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

Opportunities – โอกาสที่จะดำเนินการได้

Threats - อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็น การวิเคราะห์ สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จัก สภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ทั้งภายนอกและ ภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายนอก องค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง เหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และ จุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถ ด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อ

การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ ซึ่งผู้วิจัยนำเข้ามาปรับใช้กับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้ด้วย

4.1.1 กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

จากการที่ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูล และได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการกับวิทยากรประจำกลุ่มพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ทุนมนุษย์ด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจอยู่บ้าง เกี่ยวกับคำว่าทุนมนุษย์ ผู้วิจัยจึงมีการบรรยายเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมให้ โดยให้คำนิยามเกี่ยวกับทุนมนุษย์ว่าเป็นการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุดความรู้ และทักษะ ที่ประชากรเป้าหมายมีอยู่ โดยภายใต้คำนิยามนี้ทำให้กำลังแรงงานมีความแตกต่างกัน และคุณภาพของประชากรสามารถเพิ่มพูนได้ ด้วยเหตุนี้การลงทุนด้านการฝึกอบรม การให้การศึกษา หรือเสริมประสบการณ์ ความสามารถ จึงเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับองค์กร และระบบเศรษฐกิจในภาพรวม โดยประชากรเป้าหมายในพื้นที่ที่มีความสามารถและประสบการณ์เป็นทุนมนุษย์ที่ดีอยู่แล้ว สามารถที่จะต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนพื้นที่ของตนเองได้

ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์ SWOT ของชมรมผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลนางัว

จากการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมายดังนี้

Strengths - จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

Weaknesses - จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

Opportunities – โอกาสที่จะดำเนินการได้

Threats - อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

จากการแบ่งกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนางัว มีรายละเอียดการทำ SWOT จุดอ่อน จุดแข็ง ดังนี้

Strengths – จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

- มีความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุอยู่มาก
- มีรูปแบบกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุที่หลากหลายและโดดเด่น เช่น การเดินร่ำเพื่อสุขภาพ (บาสะโลป)

Weaknesses – จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

- ผู้สูงอายุเดินทางมาชมรมผู้สูงอายุลำบาก หากย้ายสถานที่ใหม่
- ปัญหาด้านสุขภาพ
- การกิจทางครอบครัว

สรุปการทำ SWOT ของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาจั่วออกมาเป็นแผนนโยบายการพัฒนาทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ “โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในระดับอำเภอ”

จุดแข็ง

- มีความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุอยู่มาก
- มีรูปแบบกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุที่หลากหลายและโดดเด่น เช่น การเต้นรำเพื่อสุขภาพ (บาสะโลป)

จุดอ่อน

- ผู้สูงอายุเดินทางมาชมรมผู้สูงอายุลำบาก หากย้ายสถานที่ใหม่
- ปัญหาด้านสุขภาพ

โอกาส

- ได้รับการเชิญให้ออกงานกับหน่วยงานภายนอก
- ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอกหน่วยงาน

อุปสรรค

- ผลกระทบจากสถานการณ์เชื้อโรคแพร่ระบาด
- สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมผู้สูงอายุ

แผนกลยุทธ์

- โรงเรียนผู้สูงอายุควรหาช่องทางการสร้างเครือข่ายเพื่อแสดงผลงานของผู้สูงอายุ ให้เป็นที่ประจักษ์มากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกที่มีอยู่ และเครือข่ายใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น
- เทศบาลตำบลนาจั่วควรจัดสรรงบประมาณในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพื่อสร้างโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาทำความร่วมมือมากขึ้น และเป็นการเสริมสร้างรายได้และอาชีพของสมาชิกต่อไป

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างสิทธิให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยาย เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้มีความรู้ ความเข้าใจได้ต่อเนื่องด้วย

ประเด็นที่ 3 การเสริมสร้างสิทธิผู้สูงอายุในท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้มีการบรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ ให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจากการสอบถามเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ คำตอบที่ได้ คือ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุเท่านั้น สิทธิที่เกี่ยวข้องอย่างอื่นยังไม่ได้รับความรู้ความเข้าใจมากนัก ผู้วิจัยจึงบรรยายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ดังนี้

สิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้สูงอายุได้รับ การจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว
- ด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสาร ผู้สูงอายุได้รับ จัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงขั้นอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และมีรายการต่างๆเพื่อผู้สูงอายุ
- ด้านการประกอบอาชีพ ฝึกอาชีพที่เหมาะสม ผู้สูงอายุได้รับ ข้อมูล คำปรึกษา ข่าวดสาร ตลาดแรงงาน การจัดหางาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรม และฝึกอาชีพ โดยมี ศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพและตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะที่ สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง
- ด้านการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย/ชุมชน ผู้สูงอายุได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคมภายในชุมชน และ/หรือระหว่างชุมชน และส่งเสริมการใช้ ศักยภาพผู้สูงอายุ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ และการถ่ายทอดภูมิปัญญา
- ด้านการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการสาธารณะอื่น ผู้สูงอายุได้รับ – การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ - การดูแลช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ - การบริการสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย – การจัดพาหนะอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

- ด้านการลดหย่อนค่าโดยสาร และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางการรถไฟแห่งประเทศไทย ผู้สูงอายุได้รับ การลดค่าโดยสารครั้งราคาทุกชั้นตลอดทาง ทุกสาย (ไม่รวม ค่าธรรมเนียม) ระหว่างเดือนมิถุนายน – กันยายน โดยผู้สูงอายุไม่ต้องเข้าแถวรอซื้อตั๋ว มีที่นั่ง รอรับตั๋ว พนักงานช่วยยกสัมภาระ
- ด้านการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ผู้สูงอายุได้รับ – การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวใน ความ รับผิดชอบขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และองค์การสวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น
- ด้านการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบ ด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุได้รับ – การให้คำแนะนำ ปรีกษา และให้ ความช่วยเหลือ – กรณีผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และถูกทอดทิ้ง จะได้รับการช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการ สนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหา ประโยชน์โดยมิ ชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการ อื่นที่เกี่ยวข้องในทางการแก้ไขปัญหาคบครัว
- การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี และในทางการแก้ไขปัญหาคบครัว ผู้สูงอายุได้รับ – การให้คำแนะนำ ปรีกษา และให้ความช่วยเหลือ – กรณีผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และถูกทอดทิ้ง จะได้รับการ ช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนการช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิ ชอบด้วย กฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางการ แก้ไขปัญหาคบครัว
- ด้านการช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุได้รับ กรณีผู้สูงอายุที่เดือดร้อนจะได้รับการช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการ คุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน การจัดที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุ ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

- ด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ สัญชาติไทย ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ได้จัดให้อย่างเป็นประจำ จะได้รับ การช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิต โดยแบ่งตามช่วงอายุแบบขั้นบันได ดังนี้

อายุ 60 – 69 ปี จะได้รับเดือนละ 600 บาท

อายุ 70 – 79 ปี จะได้รับเดือนละ 700 บาท

อายุ 80 – 89 ปี จะได้รับเดือนละ 800 บาท

อายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับเดือนละ 1,000 บาท

- การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี ผู้สูงอายุมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ (1) มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป (2) มีสัญชาติไทย (3) ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวที่ยากจนตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย หรือกรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา (4) ไม่มีญาติ หรือมีญาติแต่มีฐานะยากจนไม่สามารถจัดการ ศพตามประเพณี ได้ ผู้สูงอายุยากจนและไม่ได้รับการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนา ชุมชน กระทรวงมหาดไทย หรือกรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา ให้นายกเทศมนตรี หรือนายกองคการบริหาร ส่วนตำบล หรือกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานชุมชน หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขต หรือนายอำเภอ หรือ นายกเมืองพัทยา เป็นผู้ออกหนังสือรับรอง จะได้รับการช่วยเหลือรายละ 2,000 บาท
- การจัดบริการสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการตามที่คณะกรรมการ ผู้สูงอายุ แห่งชาติประกาศกำหนด ด้านการท่องเที่ยว ผู้สูงอายุได้รับ การจัดกิจกรรม โครงการ สำหรับผู้สูงอายุ
- ด้านกีฬาและนันทนาการ ผู้สูงอายุได้รับ - การบริการตรวจสุขภาพ ทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย - ใช้บริการในสนามกีฬา สวนสุขภาพ ลานกีฬาแอโรบิคสนามเปตอง ห้องออกกำลังกาย - เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การลีลาศ – การรับสมัครเป็นสมาชิกชมรม ศุภชลาศัย
- ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านพิพิธภัณฑ โบราณสถาน หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุ แห่งชาติประกาศกำหนด ผู้สูงอายุได้รับ – จัดบริการโดยตรง สำหรับผู้สูงอายุ เช่น ลิฟต์ พื้นเรียบ ราวบันได ทางลาด ราวจับ ในห้องน้ำ - จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ – จัดบริการรถเข็น

- ด้านการลดหย่อนภาษีเงินได้และการลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้บริจาคทรัพย์สิน เงินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ บุคคลที่ได้รับ - ผู้เลี้ยงดูบิดา มารดา ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินจำนวน 30,000 บาท – ผู้บริจาคทรัพย์สิน เงินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ สามารถนำไปเสร็จ ไปลดหย่อนภาษีได้
- ด้านกองทุนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้รับ การให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพรายบุคคล และรายกลุ่มสำหรับผู้สูงอายุ โดย ต้องชำระคืนเป็นรายงวด ภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี โดยไม่มีดอกเบี้ย

และจากการบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายแล้ว พบว่ากลุ่มประชากรให้ความสนใจเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเองเพิ่มมากขึ้น ลำดับต่อมา ผู้วิจัยมีการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมส่งเสริมสิทธิของผู้สูงอายุ โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยกำกับดูแลและให้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม พบว่า สิทธิที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจและให้ความสำคัญ เป็นเรื่องด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ โดยต้องการเบี้ยยังชีพในจำนวนที่มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตามเศรษฐกิจปัจจุบันที่ผู้สูงอายุไม่สามารถยังชีพได้ด้วยจำนวนเบี้ยยังชีพเท่าเดิม เพราะบางกรณี ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อาศัยอยู่บ้านเพียงลำพัง ไม่มีลูกหลาน ไม่มีอาชีพ จึงไม่สามารถที่จะหารายได้ทางอื่นได้ นอกจากพึ่งเบี้ยยังชีพจากหน่วยงานรัฐบาล ประเด็นต่อมา คือ ด้านการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย/ชุมชน ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคมภายในชุมชน และ/หรือระหว่างชุมชน และส่งเสริมการใช้ ศักยภาพผู้สูงอายุ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ และการถ่ายทอดภูมิปัญญา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการการส่งเสริมงบประมาณ ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุของตนเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อในอนาคตทางผู้สูงอายุจะได้มีผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมที่เกิดจากการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุต่อไป ด้านการประกอบอาชีพ ฝึกอาชีพที่เหมาะสม ผู้สูงอายุได้รับ ข้อมูล คำปรึกษา ข่าวดารตลาดแรงงาน การจัดงาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรมและฝึกอาชีพ โดยมี ศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพและตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ที่ สำนักงานจัดงาน ทุกแห่ง และลำดับสุดท้าย ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้สูงอายุได้รับ ผู้สูงอายุต้องการจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว รวมถึงการให้บริการสาธารณสุขโดยไม่มีค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุ เช่น การบริการด้านทันตกรรม เป็นต้น

การดำเนินโครงการวิจัยพื้นที่เทศบาลตำบลท่าข้าม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยมีผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เรื่องทุนมนุษย์ ด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐศาสตร์ และ บริการพื้นฐานทางสังคมจากภาครัฐที่ประชาชนพึงมี และคณะวิทยากรประจำกลุ่มคอยกำกับดูแลแต่ละกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วย

ในการนี้ผู้วิจัยแบ่งผู้สูงอายุเป็น 5 กลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มนั้นประกอบด้วยผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มเป็นผู้กำกับดูแล และให้ความรู้ความเข้าใจในการทำกิจกรรมกลุ่มในหัวข้อ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มจะช่วยกันระดมความคิดเห็นของแต่ละคนว่าต้องการการเสริมสร้างทุนมนุษย์และต้องการได้รับการสนับสนุนด้านใดมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการทำแผนกลยุทธ์ คือ การทำ SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมายดังนี้

Strengths - จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

Weaknesses - จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

Opportunities – โอกาสที่จะดำเนินการได้

Threats - อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็น การวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายนอก องค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง เหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถ ด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ ซึ่งผู้วิจัยนำเข้ามาปรับใช้กับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนี้ด้วย

4.1.1 กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

จากการที่ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูล และได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการกับวิทยากรประจำกลุ่มพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ทุนมนุษย์ด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ผู้สูงอายุกู้มีความรู้ความเข้าใจอยู่บ้าง เกี่ยวกับคำว่าทุนมนุษย์ ผู้วิจัยจึงมีการบรรยายเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมให้ โดยให้คำนิยามเกี่ยวกับทุนมนุษย์ว่าเป็นการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุดความรู้ และทักษะ ที่ประชากรเป้าหมายมีอยู่ โดยภายใต้คำนิยามนี้ทำให้กำลังแรงงานมีความแตกต่างกัน และคุณภาพของประชากรสามารถเพิ่มพูนได้ ด้วยเหตุนี้การลงทุนด้านการฝึกอบรม การให้การศึกษา หรือเสริมประสบการณ์ ความสามารถ จึงเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับองค์กร และระบบเศรษฐกิจในภาพรวม โดยประชากรเป้าหมายในพื้นที่มีความสามารถและประสบการณ์เป็นทุนมนุษย์ที่ดีอยู่แล้ว สามารถที่จะต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนพื้นที่ของตนเองได้

ทั้งนี้ ชุมชนผู้สูงอายุกู้มีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มกันเป็นอย่างมาก มีการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่ได้จากการอบรมจากวิทยากรเครือข่ายหลายๆแห่งที่ได้มาให้ความรู้ อาทิเช่น การสานกระเป๋จากวัสดุเหลือใช้ การทำดอกไม้จากหลอดพลาสติก การจัดช่อใบเตยหอม การทำพวงหรีด เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าข้ามมีทุนมนุษย์ด้านประสบการณ์ที่ดี

ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลท่าข้าม

จากการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมายดังนี้

Strengths - จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

Weaknesses - จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

Opportunities – โอกาสที่จะดำเนินการได้

Threats - อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

จากการแบ่งกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ชุมชนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าข้าม มีรายละเอียดการทำ SWOT จุดอ่อน จุดแข็ง ดังนี้

Strengths – จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

1. มีความรัก ความสามัคคี

2. มีความพร้อมและความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ

Weaknesses – จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

1. มีงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อย
2. ปัญหาด้านสุขภาพไม่เอื้ออำนวย
3. ขาดยานพาหนะรับส่งประชากรผู้สูงอายุ

สรุปการทำ SWOT ของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าข้ามออกมาเป็นแผนนโยบาย
การพัฒนาทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ “โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในระดับอำเภอ”

จุดแข็ง

1. มีความรัก ความสามัคคี
2. มีความพร้อมและความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ

จุดอ่อน

1. มีงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อย
2. ปัญหาด้านสุขภาพไม่เอื้ออำนวย
3. ขาดยานพาหนะรับส่งประชากรผู้สูงอายุ

โอกาส

1. ได้รับการเชิญให้ออกงานกับหน่วยงานภายนอก
2. ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอกหน่วยงาน

อุปสรรค

1. ไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์จากชมรมผู้สูงอายุ
2. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมผู้สูงอายุ

แผนกลยุทธ์

1. โรงเรียนผู้สูงอายุควรมหาช่องทางเผยแพร่ผลงาน/ผลิตภัณฑ์ของตนเอง ให้เป็นที่ประจักษ์มากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกที่มีอยู่ และเครือข่ายใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น

2. เทศบาลตำบลท่าข้ามควรจัดสรรงบประมาณในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆของโรงเรียนผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพื่อสร้างโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาทำความร่วมมือมากขึ้น และเป็นการเสริมสร้างรายได้และอาชีพของสมาชิกต่อไป

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างสิทธิให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยาย เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้มีความรู้ ความเข้าใจได้

ต่อเนื่องด้วยประเด็นที่ 3 การเสริมสร้างสิทธิผู้สูงอายุในท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้มีการบรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ ให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจากการสอบถามเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ คำตอบที่ได้ คือ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุเท่านั้น สิทธิที่เกี่ยวข้องอย่างอื่นยังไม่ได้รับความรู้ความเข้าใจมากนัก ผู้วิจัยจึงบรรยายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ดังนี้

สิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้สูงอายุได้รับ การจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว
2. ด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสาร ผู้สูงอายุได้รับ จัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงชั้นอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และมีรายการต่างๆเพื่อผู้สูงอายุ
3. ด้านการประกอบอาชีพ ฝึกอาชีพที่เหมาะสม ผู้สูงอายุได้รับ ข้อมูล คำปรึกษา ข่าวดารตลาดแรงงาน การจัดหางาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรมและฝึกอาชีพ โดยมี ศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพและตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ที่ สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง
4. ด้านการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย/ชุมชน ผู้สูงอายุได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคมภายในชุมชน และ/หรือระหว่างชุมชน และส่งเสริมการใช้ศักยภาพผู้สูงอายุ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ และการถ่ายทอดภูมิปัญญา

5. ด้านการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการสาธารณะอื่น ผู้สูงอายุได้รับ – การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ - การดูแลช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ - การบริการสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย – การจัดพาหนะอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ
6. ด้านการลดหย่อนค่าโดยสาร และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางการรถไฟแห่งประเทศไทย ผู้สูงอายุได้รับ การลดค่าโดยสารครั้งราคาทุกชั้นตลอดทาง ทุกสาย (ไม่รวมค่าธรรมเนียม) ระหว่างเดือนมิถุนายน – กันยายน โดยผู้สูงอายุไม่ต้องเข้าแถวรอซื้อตั๋ว มีที่นั่งรอรับตัว พนักงานช่วยยกสัมภาระ
7. ด้านการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ผู้สูงอายุได้รับ – การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวในความรับผิดชอบขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และองค์การสวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น
8. ด้านการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุได้รับ – การให้คำแนะนำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ – กรณีผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และถูกทอดทิ้ง จะได้รับการช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิ ชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการ อื่นที่เกี่ยวข้องในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว
9. การให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี และในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว ผู้สูงอายุได้รับ – การให้คำแนะนำ ปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ – กรณีผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และถูกทอดทิ้ง จะได้รับการช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิ ชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว
10. ด้านการช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุได้รับ กรณีผู้สูงอายุที่เดือดร้อนจะได้รับการช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการ

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการ
คุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน การจัดที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุ
ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

11. ด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ สัญชาติไทย ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ได้จัดให้อย่างเป็นประจำ จะได้รับ การช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิต โดยแบ่งตามช่วงอายุแบบขั้นบันได ดังนี้

อายุ 60 – 69 ปี จะได้รับเดือนละ 600 บาท

อายุ 70 – 79 ปี จะได้รับเดือนละ 700 บาท

อายุ 80 – 89 ปี จะได้รับเดือนละ 800 บาท

อายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับเดือนละ 1,000 บาท

12. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี ผู้สูงอายุมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ (1) มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป (2) มีสัญชาติไทย (3) ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวที่ยากจนตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย หรือกรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา (4) ไม่มีญาติ หรือมีญาติแต่มีฐานะยากจนไม่สามารถจัดการ ศพตามประเพณีได้ ผู้สูงอายุยากจนและไม่ได้รับการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนา ชุมชน กระทรวงมหาดไทย หรือกรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา ให้นายกเทศมนตรี หรือนายกองค้การบริหาร ส่วนตำบล หรือกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานชุมชน หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขต หรือนายอำเภอ หรือนายกเมืองพัทยา เป็นผู้ออกหนังสือรับรอง จะได้รับการช่วยเหลือรายละ 2,000 บาท

13. การจัดบริการสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุ แห่งชาติประกาศกำหนด ด้านการท่องเที่ยว ผู้สูงอายุได้รับ การจัดกิจกรรมโครงการสำหรับผู้สูงอายุ

14. ด้านกีฬาและนันทนาการ ผู้สูงอายุได้รับ - การบริการตรวจสุขภาพ ทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย - ใช้บริการในสนามกีฬา สวนสุขภาพ ลานกีฬาแอโรบิคสนามเปตอง ห้องออกกำลังกาย - เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การลีลาศ – การรับสมัครเป็นสมาชิกชมรมสุขภาพ

15. ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ และ

วัฒนธรรม ตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุ แห่งชาติประกาศกำหนด ผู้สูงอายุได้รับ – จัดบริการโดยตรงสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ลิฟต์ พื้นเรียบ ราวบันได ทางลาด ราวจับ ในห้องน้ำ - จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ – จัดบริการรถเข็น

16. ด้านการลดหย่อนภาษีเงินได้และการลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้บริจาคทรัพย์สิน เงินให้แก่ กองทุนผู้สูงอายุ บุคคลที่ได้รับ - ผู้เลี้ยงดูบิดา มารดา ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินจำนวน 30,000 บาท – ผู้บริจาคทรัพย์สิน เงินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ สามารถนำไปเสร็จ ไปลดหย่อนภาษีได้
17. ด้านกองทุนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้รับ การให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพรายบุคคล และราย กลุ่มสำหรับผู้สูงอายุ โดย ต้องชำระคืนเป็นรายงวด ภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี โดยไม่มี ดอกเบี้ย

และจากการบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายแล้ว ความละเอียดอาจ ใกล้เคียงกับพื้นที่เทศบาลตำบลนางั่ว กล่าวคือ ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มประชากรให้ความสนใจเกี่ยวกับสิทธิ ผู้สูงอายุมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเองเพิ่มมากขึ้น ลำดับต่อมา ผู้วิจัยมีการแบ่งกลุ่มทำ กิจกรรมส่งเสริมสิทธิของผู้สูงอายุ โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยกำกับดูแลและให้ความรู้ความเข้าใจ เพิ่มเติม พบว่า สิทธิที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจและให้ความสำคัญ เป็นเรื่องด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ โดยต้องการเบี้ยยังชีพในจำนวนที่มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตามเศรษฐกิจปัจจุบันที่ผู้สูงอายุไม่สามารถยังชีพได้ด้วยจำนวนเบี้ยยังชีพเท่าเดิม เพราะบางกรณี ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อาศัยอยู่บ้านเพียงลำพัง ไม่มีลูกหลาน ไม่มีอาชีพ จึงไม่สามารถที่จะหารายได้ทางอื่นได้ นอกจากพึ่งเบี้ยยังชีพจากหน่วยงานรัฐบาล ประเด็นต่อมา คือ ด้านการลดหย่อนค่าโดยสาร และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางารถไฟแห่งประเทศไทย ผู้สูงอายุควรได้รับ การลดค่าโดยสารครั้งราคาทุกชั้นตลอดทาง ทุกสาย (ไม่รวมค่าธรรมเนียม) ทั้งรถโดยสารที่เป็นของรัฐ และบริษัทเอกชนต่างๆด้วย ต่อมาคือ ด้านการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย/ชุมชน ผู้สูงอายุได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือ ชมรมผู้สูงอายุ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคมภายในชุมชน และ/หรือระหว่างชุมชน และส่งเสริมการ ใช้ ศักยภาพผู้สูงอายุ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ และการถ่ายทอดภูมิปัญญา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการการส่งเสริมงบประมาณ ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุของตนเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อในอนาคตทางผู้สูงอายุจะได้มีผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมที่เกิดจากการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างรายได้ให้กับ ผู้สูงอายุต่อไป ด้านการประกอบอาชีพ ฝึกอาชีพที่เหมาะสม ผู้สูงอายุได้รับ ข้อมูล คำปรึกษา ข่าวดาร ตลาดแรงงาน การจัดหางาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรมและฝึกอาชีพ

โดยมี ศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพและตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ที่ สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง และลำดับสุดท้าย ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้สูงอายุได้รับ ผู้สูงอายุต้องการจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว รวมถึงการให้บริการสาธารณสุขโดยไม่มีค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุ เช่น การบริการด้านทันตกรรม เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัย ผลงานการค้นคว้าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษา รูปแบบของการสร้างเครื่องมือวิจัยรวมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการจัดโครงการในพื้นที่กับ ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คนจำนวน 2 ครั้ง กล่าวคือ มีการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุใน ท้องถิ่น โดยมีผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เรื่องทุนมนุษย์ ด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านสังคม ด้าน เศรษฐศาสตร์ และ บริการพื้นฐานทางสังคมจากภาครัฐที่ประชาชนพึงมี และคณะวิทยากรประจำกลุ่มคอย กำกับดูแลแต่ละกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วย

2) กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างสิทธิให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยายเพื่อ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความรู้ความ เข้าใจและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ใน ชีวิตประจำวันและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้มีความรู้ ความเข้าใจได้

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเพื่อนำข้อมูลที่ได้กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลบรรยายเชิงพรรณนาให้ เห็นแนวคิดการพัฒนาเพื่อการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับ ผู้สูงอายุในท้องถิ่น

5.1.1 วิธีดำเนินการวิจัย

5.1.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัย ผลงานการค้นคว้าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษา รูปแบบ ของการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

5.1.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการจัดโครงการในพื้นที่กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คนจำนวน 2 ครั้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลบรรยายเชิงพรรณนาให้เห็น แนวคิดการพัฒนาเพื่อการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุ ในท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย มีดังนี้

โครงการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น

โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลนาजू อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลท่าข้าม อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ และจำนวน 200 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยมีผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เรื่องทุนมนุษย์ด้านต่างๆ อาทิเช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐศาสตร์ และ บริการพื้นฐานทางสังคมจากภาครัฐที่ประชาชนพึงมี และคณะวิทยากรประจำกลุ่มคอยกำกับดูแลแต่ละกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วย

ความรู้ความเข้าใจในเรื่องทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุ

โครงการวิจัยนี้ได้จัดกิจกรรมสร้าง

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยคณะวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มาบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องทุนมนุษย์ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 200 คน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้สูงอายุ ประชาชนทั่วไป, ผู้นำชุมชน, เจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นต้น

แต่เนื่องจากโครงการวิจัยนี้ มุ่งเน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น ดังนั้นประชากรกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการจึงเป็นผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลนาजू และเทศบาลตำบลท่าข้าม ได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นในชุมชนมีความเข้าใจและสามารถเข้าใจเรื่องทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุได้ โดยจากการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการออกเป็นพื้นที่ คือมี 2 พื้นที่ คือ พื้นที่เทศบาลตำบลนาजू และพื้นที่เทศบาลตำบลท่าข้าม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ทุนมนุษย์ด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจอยู่บ้าง เกี่ยวกับคำว่าทุนมนุษย์ ผู้วิจัยจึงมีการบรรยายเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมให้ โดยให้คำนิยามเกี่ยวกับทุนมนุษย์ว่าเป็นการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุดความรู้ และทักษะ ที่ประชากรเป้าหมายมีอยู่ โดยภายใต้คำนิยามนี้ทำให้กำลังแรงงานมีความแตกต่างกัน และคุณภาพของประชากรสามารถเพิ่มพูนได้ ด้วยเหตุนี้การลงทุนด้านการฝึกอบรม การให้การศึกษา หรือเสริมประสบการณ์ ความสามารถ จึงเป็นการเพิ่มมูลค่า ทางเศรษฐกิจให้กับองค์กร และระบบ

เศรษฐกิจในภาพรวม โดยประชากรเป้าหมายในพื้นที่ที่มีความสามารถและและประสบการณ์เป็นทุนมนุษย์ที่ดีอยู่แล้ว สามารถที่จะต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนพื้นที่ของตนเองได้

ทั้งนี้ ชุมชนผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มกันเป็นอย่างมาก มีการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่ได้จากการอบรมจากวิทยากรเครือข่ายหลายๆแห่งที่ได้มาให้ความรู้ อาทิเช่น การสานกระเป๋จากวัสดุเหลือใช้ การทำดอกไม้จากหลอดพลาสติก การจัดช่อใบเตยหอม การทำพวงหรีด เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าข้ามมีทุนมนุษย์ด้านประสบการณ์ที่ดี

ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลท่าข้าม

จากการแบ่งกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ชุมชนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าข้าม มีรายละเอียดการทำ SWOT จุดอ่อน จุดแข็ง ดังนี้

Strengths – จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ

1. มีความรัก ความสามัคคี
2. มีความพร้อมและความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ

Weaknesses – จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ

1. มีงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อย
2. ปัญหาด้านสุขภาพไม่เอื้ออำนวย
3. ขาดยานพาหนะรับส่งประชากรผู้สูงอายุ

สรุปการทำ SWOT ของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าข้ามออกมาเป็นแผนนโยบายการพัฒนาทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ “โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในระดับอำเภอ”

จุดแข็ง

1. มีความรัก ความสามัคคี
2. มีความพร้อมและความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ

จุดอ่อน

1. มีงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อย
2. ปัญหาด้านสุขภาพไม่เอื้ออำนวย
3. ขาดยานพาหนะรับส่งประชากรผู้สูงอายุ

โอกาส

1. ได้รับการเชิญให้ออกงานกับหน่วยงานภายนอก
2. ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอกหน่วยงาน

อุปสรรค

1. ไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์จากชมรมผู้สูงอายุ
2. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมผู้สูงอายุ

แผนกลยุทธ์

1. โรงเรียนผู้สูงอายุควรหาช่องทางการเผยแพร่ผลงาน/ผลิตภัณฑ์ของตนเอง ให้เป็นที่ประจักษ์มากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกที่มีอยู่ และเครือข่ายใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น
2. เทศบาลตำบลท่าข้ามควรจัดสรรงบประมาณในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพื่อสร้างโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาทำความร่วมมือมากขึ้น และเป็นการเสริมสร้างรายได้และอาชีพของสมาชิกต่อไป

สรุปการทำ SWOT ของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาจั่วออกมาเป็นแผนนโยบายการ

พัฒนาทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ “โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในระดับอำเภอ”

จุดแข็ง

1. มีความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุอยู่มาก
2. มีรูปแบบกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุที่หลากหลายและโดดเด่น เช่น การเดินรำเพื่อสุขภาพ (บาสะโลป)

จุดอ่อน

1. ผู้สูงอายุเดินทางมาชมรมผู้สูงอายุลำบาก หากย้ายสถานที่ใหม่
2. ปัญหาด้านสุขภาพ

โอกาส

1. ได้รับการเชิญให้ออกงานกับหน่วยงานภายนอก
2. ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอกหน่วยงาน

อุปสรรค

1. ผลกระทบจากสถานการณ์เชื้อโรคแพร่ระบาด
2. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชมรมผู้สูงอายุ

แผนกลยุทธ์

1. โรงเรียนผู้สูงอายุควรหาช่องทางการสร้างเครือข่ายเพื่อแสดงผลงานของผู้สูงอายุ ให้เป็นที่ประจักษ์มากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกที่มีอยู่ และเครือข่ายใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น
2. เทศบาลตำบลน่าจ้ควรจัดสรรงบประมาณในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพื่อสร้างโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาทำความร่วมมือมากขึ้น และเป็นการเสริมสร้างรายได้และอาชีพของสมาชิกต่อไป

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างสิทธิให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรบรรยาย เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้มีความรู้ ความเข้าใจได้

ต่อเนื่องด้วยประเด็นที่ 3 การเสริมสร้างสิทธิผู้สูงอายุในท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้มีการบรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ ให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจากการสอบถามเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ คำตอบที่ได้ คือ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุเท่านั้น สิทธิที่เกี่ยวข้องอย่างอื่น ๆ ยังไม่ได้รับความรู้ความเข้าใจมากนัก ผู้วิจัยจึงบรรยายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ดังนี้

สิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้สูงอายุได้รับ การจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว
2. ด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสาร ผู้สูงอายุได้รับ จัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงขั้นอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย และมีรายการต่างๆ เพื่อผู้สูงอายุ
3. ด้านการประกอบอาชีพ ฝึกอาชีพที่เหมาะสม ผู้สูงอายุได้รับ ข้อมูล คำปรึกษา ข่าวดารตลาดแรงงาน การจัดหางาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรมและฝึกอาชีพ โดยมี ศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพและตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ที่ สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง
4. ด้านการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย/ชุมชน ผู้สูงอายุได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคมภายในชุมชน และ/หรือระหว่างชุมชน และส่งเสริมการใช้ ศักยภาพผู้สูงอายุ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ และการถ่ายทอดภูมิปัญญา

5. ด้านการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ บริการสาธารณะอื่น ผู้สูงอายุได้รับ – การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ - การดูแล ช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ - การบริการสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย – การจัดพาหนะอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ
6. ด้านการลดหย่อนค่าโดยสาร และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางการรถไฟแห่งประเทศไทย ผู้สูงอายุได้รับ การลดค่าโดยสารครั้งราคาทุกชั้นตลอดทาง ทุกสาย (ไม่รวมค่าธรรมเนียม) ระหว่างเดือนมิถุนายน – กันยายน โดยผู้สูงอายุไม่ต้องเข้าแถวรอซื้อตั๋ว มีที่นั่งรอรับตั๋ว พนักงานช่วยยกสัมภาระ
7. ด้านการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ ผู้สูงอายุได้รับ – การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวในความรับผิดชอบขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้และองค์การสวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น
8. ด้านการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุได้รับ – การให้คำแนะนำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ – กรณีผู้สูงอายุที่ถูกละเมิดกรรม แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และถูกทอดทิ้ง จะได้รับการช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิ ชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการ อื่นที่เกี่ยวข้องในทางการแก้ไข ปัญหาครอบครัว
9. การให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี และในทางการแก้ไข ปัญหาครอบครัว ผู้สูงอายุได้รับ – การให้คำแนะนำ ปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ – กรณีผู้สูงอายุที่ถูกละเมิดกรรม แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย และถูกทอดทิ้ง จะได้รับการช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และ

การสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว

10. ด้านการช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุได้รับ กรณีผู้สูงอายุที่เดือดร้อนจะได้รับการช่วยเหลือตามประกาศกระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน การจัดที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
11. ด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ สัญชาติไทย ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ได้จัดให้เป็นประจำ จะได้รับ การช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิต โดยแบ่งตามช่วงอายุแบบขั้นบันได ดังนี้

อายุ 60 – 69 ปี จะได้รับเดือนละ 600 บาท

อายุ 70 – 79 ปี จะได้รับเดือนละ 700 บาท

อายุ 80 – 89 ปี จะได้รับเดือนละ 800 บาท

อายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับเดือนละ 1,000 บาท

12. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี ผู้สูงอายุมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ (1) มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป (2) มีสัญชาติไทย (3) ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวที่ยากจนตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย หรือกรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา (4) ไม่มีญาติ หรือมีญาติแต่มีฐานะยากจนไม่สามารถจัดการ ศพตามประเพณีได้ผู้สูงอายุยากจนและไม่ได้รับการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนา ชุมชน กระทรวงมหาดไทย หรือ กรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา ให้นายกเทศมนตรี หรือนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล หรือกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานชุมชน หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขต

หรือนายอำเภอ หรือ นายกเมืองพัทยา เป็นผู้ออกหนังสือรับรอง จะได้รับการช่วยเหลือ
รายละ 2,000 บาท

13. การจัดบริการสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการตามที่
คณะกรรมการผู้สูงอายุ แห่งชาติประกาศกำหนด ด้านการท่องเที่ยว ผู้สูงอายุได้รับ การ
จัดกิจกรรม โครงการสำหรับผู้สูงอายุ
14. ด้านกีฬาและนันทนาการ ผู้สูงอายุได้รับ - การบริการตรวจสุขภาพ ทดสอบสมรรถภาพ
ทางร่างกาย - ใช้บริการในสนามกีฬา สวนสุขภาพ ลานกีฬาแอโรบิคสนามเปตอง ห้อง
ออกกำลังกาย - เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การลีลาศ – การรับสมัคร
เป็นสมาชิกชมรมสุขุขลาสัย
15. ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านพิธีภัณฑ์
โบราณสถาน หอ จดหมายเหตุแห่งชาติ และการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรม ตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุ แห่งชาติประกาศกำหนด ผู้สูงอายุได้รับ –
จัดบริการโดยตรงสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ลิฟต์ พื้นเรียบ ราวบันได ทางลาด ราวจับ ใน
ห้องน้ำ - จัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ – จัดบริการ
รถเข็น
16. ด้านการลดหย่อนภาษีเงินได้และการลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้บริจาคทรัพย์สิน เงินให้แก่
กองทุนผู้สูงอายุ บุคคลที่ได้รับ - ผู้เลี้ยงดูบิดา มารดา ได้รับการลดหย่อนภาษีเงิน
จำนวน 30,000 บาท – ผู้บริจาคทรัพย์สิน เงินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ สามารถนำไปเสร็จ
ไปลดหย่อนภาษีได้
17. ด้านกองทุนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุได้รับ การให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพรายบุคคล และ
รายกลุ่มสำหรับผู้สูงอายุ โดย ต้องชำระคืนเป็นรายงวด ภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี
โดยไม่มีดอกเบี้ย

และจากการบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ประชากรกลุ่มเป้าหมายแล้ว ความ
ละเอียดอาจใกล้เคียงกับพื้นที่เทศบาลตำบลนางัว กล่าวคือ ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มประชากรให้ความสนใจเกี่ยวกับ
สิทธิผู้สูงอายุมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเองเพิ่มมากขึ้น ลำดับต่อมา ผู้วิจัยมีการ

แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมส่งเสริมสิทธิของผู้สูงอายุ โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยกำกับดูแลและให้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม พบว่า สิทธิที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจและให้ความสำคัญ เป็นเรื่องด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ โดยต้องการเบี้ยยังชีพในจำนวนที่มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตามเศรษฐกิจปัจจุบันที่ผู้สูงอายุไม่สามารถยังชีพได้ด้วยจำนวนเบี้ยยังชีพเท่าเดิม เพราะบางกรณี ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อาศัยอยู่บ้านเพียงลำพัง ไม่มีลูกหลาน ไม่มีอาชีพ จึงไม่สามารถที่จะหารายได้ทางอื่นได้ นอกจากพึ่งเบี้ยยังชีพจากหน่วยงานรัฐบาล ประเด็นต่อมา คือ ด้านการลดหย่อนค่าโดยสาร และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางการรถไฟแห่งประเทศไทย ผู้สูงอายุควรได้รับ การลดค่าโดยสารครั้งราคาทุกชั้นตลอดทาง ทุกสาย (ไม่รวมค่าธรรมเนียม) ทั้งรถโดยสารที่เป็นของรัฐ และบริษัทเอกชนต่างๆด้วย ต่อมาคือ ด้านการพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย/ชุมชน ผู้สูงอายุได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางสังคมภายในชุมชน และ/หรือระหว่างชุมชน และส่งเสริมการใช้ ศักยภาพผู้สูงอายุ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ และการถ่ายทอดภูมิปัญญา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการการส่งเสริมงบประมาณ ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุของตนเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อในอนาคตทางผู้สูงอายุจะได้มีผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมที่เกิดจากการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุต่อไป ด้านการประกอบอาชีพ ฝึกอาชีพที่เหมาะสม ผู้สูงอายุได้รับ ข้อมูล คำปรึกษา ข่าวดารตลาดแรงงาน การจัดหางาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรมและฝึกอาชีพ โดยมี ศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพและตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ที่ สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง และลำดับสุดท้าย ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้สูงอายุได้รับ ผู้สูงอายุต้องการจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว รวมถึงการให้บริการสาธารณสุขโดยไม่มีค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุ เช่น การบริการด้านทันตกรรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ด้วยปัจจุบัน ในสังคมมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น การเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุ จึงถือเป็นการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สนับสนุนการให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงิน สนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ บริการ และการจัดการทรัพยากรในชุมชน และยังเห็นได้ว่า นโยบายรัฐบาลในประเด็นสิทธิและโอกาสของ ผู้สูงอายุ นั้นเพื่อให้ประชากรที่ปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุมีรายได้ และไม่ต้องประสบปัญหาสุขภาพจิตเนื่องจากความเสื่อมถอยในด้านต่างๆ ตามความชราของตน ควรมีการ

ดิงศักยภาพที่ผู้สูงอายุมีอยู่มาใช้ โดยสนับสนุนผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หรือทักษะด้านต่างๆ ให้กับผู้คนในชุมชน หรือแนะนำการประกอบอาชีพด้านต่างๆ ที่เหมาะสมแก่สภาพ ส่วนในระยะยาว ควรมีการสนับสนุน “การศึกษาตลอดชีวิต” เพื่อเป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุซึ่งคณะผู้วิจัยเองตระหนักถึงสิทธิและโอกาสของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ และเนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อีกด้วย รวมทั้งมาตรการดูแลผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย การเตรียมพร้อมทางด้านการเงินสำหรับสังคมผู้สูงอายุก็เป็นสิ่งจำเป็น เป้าหมายหลักอยู่ที่การมอบหลักประกันให้ประชาชนเกษียณอายุโดยมีระดับรายได้ที่เพียงพอ และมีระดับคุณภาพชีวิตไม่ด้อยกว่าตอนที่ยังทำงานอยู่ การเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มประชากรที่มีฐานะยากจนเพิ่มขึ้นนั้น เป็นปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่ท้าทายรอการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนต่อไป

และจากคำนิยาม Investopedia ให้นิยามเกี่ยวกับทุนมนุษย์ว่าเป็นการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุดความรู้ และทักษะ ที่พนักงานมีอยู่ โดยภายใต้นิยามนี้ทำให้กำลังแรงงานมีความแตกต่างกัน และคุณภาพของพนักงานสามารถเพิ่มพูนได้ ด้วยเหตุนี้การลงทุนด้านการฝึกอบรม การให้การศึกษา หรือเสริมประสบการณ์ ความสามารถ จึงเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับนายจ้าง และระบบเศรษฐกิจในภาพรวม นอกจากนี้ผลการสำรวจทัศนคติของผู้บริหารระดับสูง พบว่า ทุนมนุษย์เป็นผลรวมของทักษะความรู้และประสบการณ์ที่เป็นปัจจัยเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กร หากได้รับการดูแล หรือจัดการอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้บริหารระดับสูงด้านการเงินหรือ CFO จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการตัดสินใจ เกี่ยวกับทุนมนุษย์ เนื่องจากทุนมนุษย์เป็นปัจจัยการลงทุน ไม่ใช่ค่าใช้จ่าย จึงควรได้รับความสนใจในฐานะปัจจัยการแข่งขันเชิงกลยุทธ์ โดยผู้ตอบแบบสำรวจกว่าร้อยละ 92 มองเห็นว่าทุนมนุษย์ช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจของ ลูกค้า ร้อยละ 82 เห็นว่าส่งผลต่อกำไร ร้อยละ 72 เห็นว่ามีผลดีต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 68 ส่งผลต่อการสร้างรายได้ต่อหัวพนักงาน และร้อยละ 64 ส่งผลดีต่อการเติบโตขององค์กร (Amble 2003). ทนง พิทยะ (2561) ให้ความเห็นเกี่ยวกับทุนมนุษย์ว่าจากวิวัฒนาการในการสร้างสังคมเศรษฐกิจ มนุษย์คือ ปัจจัยการผลิตประเภทหนึ่งนอกเหนือจากทรัพยากรธรรมชาติ ทุนที่เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ และทุนเทคโนโลยีที่ใช้ ในระบบการสร้างผลผลิต คำว่าทุนมนุษย์คือการปลูกฝังความสามารถของมนุษย์เพื่อรู้จักใช้ปัจจัยการผลิตข้างต้น ในการสร้างผลผลิตเพื่อการอุปโภคบริโภคและการสร้างเครื่องมือและอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกและเพิ่ม ประสิทธิภาพของการสร้างผลผลิตและสร้างนวัตกรรม เพื่อเพิ่มความสามารถในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของสังคมมนุษย์เพิ่มขึ้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้สูงอายุในท้องถิ่นเป็นอย่างดี กรณีผู้สูงอายุเพื่อให้ประชากรที่ปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุมีรายได้ และไม่ต้องประสบปัญหาสุขภาพจิตเนื่องจากความเสื่อมถอยในด้านต่างๆ ตามความชราของตน จึงมีการดึงศักยภาพที่ผู้สูงอายุมียูมาใช้ โดยสนับสนุนผู้สูงอายุให้ได้รับความรู้และการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หรือทักษะด้านต่างๆ ให้กับผู้คนในชุมชน หรือแนะนำการประกอบอาชีพด้านต่างๆ ที่เหมาะสมแก่สภาพ ส่วนในระยะยาว ควรมีการสนับสนุน “การศึกษาตลอดชีวิต” เพื่อเป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุต่อไป

บรรณานุกรม

- Bongaarts, John. (2004). Population Aging and the Rising Cost of Public Pensions. *Population & Development Review*. 30(1): 1-23. [23] Elmeskov, Jørgen. (2004). Aging, Public Budgets, and the Need for Policy Reform. *Review of International Economics*. 12(2): 233–242.
- กนกทอง สุวรรณบุลย์.อิทธิพลของค่านิยมทางจริยธรรมสิ่งจูงใจการสนับสนุนทางสังคมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)จังหวัดระยอง.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- กุศล สุนทรธาดา; และ สุริยาพร จันทร์เจริญ. (2557). โครงการวิจัย จัดทำแนวทางการดำเนินการและ กลไกระดับชาติในการขับเคลื่อนนโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุ. ใน รายงานฉบับสมบูรณ์. หน้า 5. กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฉัตรพร เสมอใจ. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2550.
- ชวนันท์ ชาญศิลป์. เอกสารการสอนวิชาทฤษฎีการเรียนรู้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://blog.buu.ac.th/blog/learning/31>, 2553.
- ชาญวิทย์ ตั้งสุวรรณกุล. ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางด้านสังคม. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก : <https://www.gotoknow.org/posts/470623>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2560).
- ทัศนคติ. [ออนไลน์] เข้าถึงจาก :<http://phatrsa.blogspot.com/2010/01/attitude.html>. (สืบค้น วันที่ 1 มีนาคม 2562).
- ทิสนา แวมมณีและคณะ. กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนา และปัญหาข้อใจ. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2545.
- ชนัดต์ พรหมด้วง. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ในลุ่มน้ำแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- ชนานนท์ บัวทอง; และ วรเวช สุวรรณระดา. (2555). การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบด้านอายุของ สมาชิกครัวเรือนกับความแตกต่างด้านการบริโภคของประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 8(2): 107-160.
- นงนุช สุนทรชวากานต์; และ สายพิน ชินตระกูลชัย. (2552). โครงการวิจัย การสร้างโอกาสการทำงาน ของผู้สูงอายุ. ใน รายงานฉบับสมบูรณ์. หน้า 1-6. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี.ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน, 2541.

ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2556). สถานการณ์ผู้สูงอายุ แนวโน้ม และผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน.

ใน เอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่องประชาคมอาเซียนกับสังคมสูงวัย. กรุงเทพฯ.

พรชัย จีระเวช; วุฒิพงศ์ จิตตั้งสกุล; สุภักดิ์ ไชยวรรณ; เบญจมาศ มหาวงศ์ขจิต; สิทธิรัตน์ ตรงมาศ; ศิวสัน เหลืองสมบูรณ์; และ ชาญณรงค์ จางกิตติรัตน์. (2555). โครงการวิจัย การศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มรายจ่ายด้านสวัสดิการสังคมของภาคสาธารณะเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ. ใน รายงานฉบับสมบูรณ์. หน้า 13-14. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

ไพศาล เข้มวงษ์. การศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.

มาลินี จุโทปะมา. จิตวิทยาการศึกษา Educational Psychology. บุรีรัมย์. เรวัตการพิมพ์, 2554.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2554). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2554. ใน รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2554. หน้า 12-13. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระวี สัจจโสภณ. (2556). แนวคิดทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาภาวะพลัดพลังในผู้สูงอายุ. วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม). 34: 471-490.

วรเวศม์ สุวรรณระดา. (2557). การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจและ สังคม. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรกับอนาคตการ พัฒนาประเทศ. หน้า 17. กรุงเทพฯ: โรงแรมเซ็นทารา แกรนด์ แอท เซ็นทรัลเวิลด์.

สุขุมพร ศรีมุงคุณ. [ออนไลน์] เข้าถึงจาก ;<https://www.gotoknow.org/posts/341272>. ทฤษฎีการเรียนรู้. (สืบค้นวันที่ 28 มีนาคม 2562).

สนธยา พลศรี. เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2550.

สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ. พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). ประชากรสูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต. ใน เอกสารประมวลสถิติด้านสังคม 1/2558. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

อัญริกา ชั่งกฤษ. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

อาภากร มินวงษ์และณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน. กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. 2558.

อาชัญญา รัตนอนุต; วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา; วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา; ปาน กิมปี; และ ระวี สัจ จโสภณ.
(2553). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย. ใน รายงานประจำปี สถานการณ์
ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553. หน้า 99-122. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูง อายุไทย (มส.
ผส.).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รูปภาพการจัดกิจกรรมกลุ่มครั้งที่ 1

โครงการวิจัย

เรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น
วันที่ 12 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลท่าข้าม อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

โครงการวิจัย

เรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนางั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

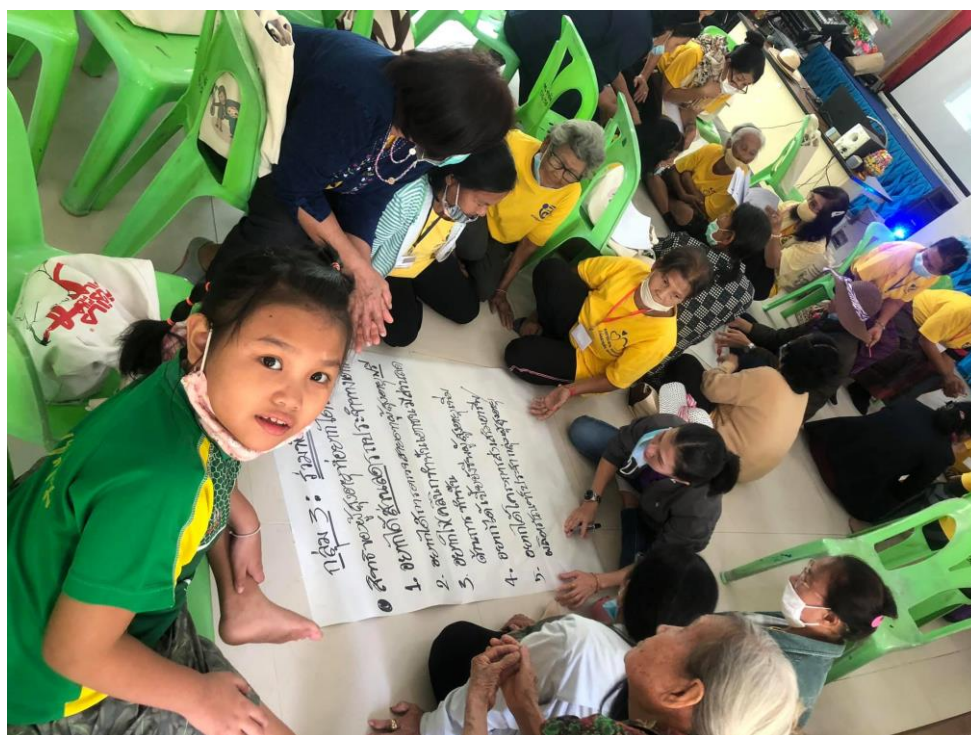
ภาคผนวก ข

รูปภาพการจัดกิจกรรมกลุ่มครั้งที่ 2

โครงการวิจัย

เรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น
วันที่ 9 ธันวาคม 2563 ณ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลท่าข้าม อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

โครงการวิจัย

เรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุนมนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น
วันที่ 15 ธันวาคม 2563 ณ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนางัว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล   นางสาวมนันท์ ปิ่นพิทักษ์
Miss. ManasnunPinpitak
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน   3670200012010
3. ตำแหน่งปัจจุบัน   อาจารย์
4. ตำแหน่งทางวิชาการ   อาจารย์
5. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อ.เมือง จ. เพชรบูรณ์ 67000
โทรศัพท์ 056-717137, 082-6592624 E-mail doggy0900@hotmail.com
6. ประวัติการศึกษา
นบ. (นิติศาสตรบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นม. (นิติศาสตรมหาบัณฑิต) สาขากฎหมายธุรกิจ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
7. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
นิติศาสตร์ สาขากฎหมายธุรกิจ
8. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย
หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภททั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ประจำปีงบประมาณ 2555

หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การปรับตัวในการเรียนในระดับอุดมศึกษาของ
นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ หมู่เรียน 5611020231 และ 5611020232
ในรายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป ทฤษฎีทุนการวิจัยประเภททั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ประจำปีงบประมาณ 2556 (นักวิจัยหน้าใหม่)

หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค กรณีศึกษา
ความปลอดภัยของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตทุนการวิจัยประเภทวิจัยทั่วไป
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทุนการวิจัยประเภททั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ประจำปีงบประมาณ 2559

หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเพื่อ
เสริมสร้างชุมชนต้นแบบ ประจำปีงบประมาณ 2562

หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสร้างทุน
มนุษย์ให้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่น. แหล่งทุน งบประมาณแผ่นดิน ปี2563 (สกว.)สถานภาพกำลังดำเนินการ